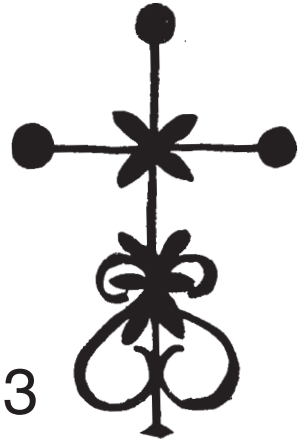

TARVAS KOTISEUTULEHTI

N:o 2, 2003

Toimittanut Kalervo Mäkinen

Julkaisijat Tarvasjoen kunta ja seurakunta

VAPAA-AJAN JA LIIKUNNAN ILOA TARVASJOELLA Tarvashovin uudistettu uimahalli vihittiin käyttöön

Tarvashovin uimahalliin pääsee taas vuoden tauon jälkeen uimaan. Uimahallissa on uitu syyskuun puolivälistä lähtien.

Hallin avajaistilaisuuden tervehdyssanat esitti Nuortentalo Tarvas-Hovi Oy:n hallituksen puheenjohtaja Jari Laine. Puheessaan hän kiitti kaikkia uimahallin kunnostukseen osallistuneita tahoja. Virallisesti uimahallin vihki uudelleen käyttöön peruspalveluministeri Liisa Hyssälä. Lietolainen Liisa Hyssälä totesi puheessaan, että Tarvasjoella on paljon sellaista, mitä suuremmistakin kunnista kuten Liedosta saa etsiä. Niin uimahalli kuin jäähallikin ovat Tarvasjoen kokoisessa kunnassa harvinaisuuksia. Virallisesti halli avattiin tietokoneella, kun peruspalveluministeri laitoi hierontasuuhkut ja liukumäen hiiren klikkauksella liikkeelle.

Ensimmäisen pulahduksen altaaseen tekivät Tarvasjoen koulun musiikkiryhmäläiset, Kultasirkut, musiikkiesityksensä päätteeksi. Hei saivat kunnian myös laskea uudessa lasten altaaseen sijoitetussa liukumäessä.

Uimahallin valoisissa tiloissa on ilo liikua. Lähes kaikki paikat on uusittu. Lämmitys-, puhdistus- ja ilmastointilaitteet toimivat tietokoneohjatusti. Liikuntaesteisten tarpeet on otettu entistä paremmin huomioon. Esim. isoon altaaseen pääsee nyt isompia ja loivempia portaita pitkin. Isossa altaassa on hierontasuuhkut ja pienessä altaassa lapsille mieluisa liukumäki. Saunassa voi rentoutua ”tähtivalossa” ja uutuutuaan tuoksuvilla lauteilla.

Hallin seinät on uudistettu vaaleilla kaa-keleilla. Myös katto on uusittu vaalein sävyin ja valoa hallissa on aiempaa enemmän.

Uudistettu uimahalli tarjoaa kaikille kuntalaisille miellyttävän mahdollisuuden virkistymiseen ja yhteiseen aikaan koko perheen kanssa.

Uimahallin käyttäjät

Jo aamusta lähtien uimahalli on kovassa käytössä. Ensin hallin täyttävät koululaisryhmät.

Koululaisia saapuu Tarvasjoen omasta koulusta sekä naapurikunnista.

Iltapäivisin on tilausryhmiä ja neljä iltapäivä viikossa sekä lauantaina halli on kaikkien kuntalaisten vapaassa käytössä. Halli on myöskin torstaisin auki jo klo 15.30 lähtien. Maanantaisin toimivat suosittu vesijumpparyhmät.

Uimahallin kävijämäärät ovat jo nyt mukavasti nousseet, mutta lisää kävijöitä kaivataan. Varsinkin syksyllä käyttöön otettu lauantain uusi aukiolo kaipaa lisää uimareita.

Koululaisten uinnit

Tarvasjoella panostetaan koululaisten uinninopetukseen. Jokainen luokka käy uimassa vuosittain 8 kertaa. Uimataidon oppiminen jo ala-asteikäisenä on perusoikeus jokaiselle lapselle. Välttävän uimataidon mittana on 25 metrin uinti.

Aikuisväestön uimataidon mittarinahan

Peruspalveluministeri Liisa Hyssälä vihki uimahallin uudelleen käyttöön.

Iloisia uimareita lastenaltaalla.

on: hyppy uintisyvyiseen veteen ja 200 m uinti yhtäjaksoisesti, josta 50 metriä uidaan selkäuintia. Tämä taito pyritään saavuttamaan myös koululaisuudessa.

Hyvän uintitaidon takeena on turvallinen uintiympäristö, mahdollisimman varhainen totuttautuminen veden maailmaan sekä rohkaiseva ja kannustava tuki lapselle. Vesihän on lapselle hyvin luonnollinen ympäristö. Uimataidon harjaantuminen tulee vaihteittain ja jokaista lasta tulee kohdella yksilönä.

Tarvasjokelaisilla ei ole pitkä matka tehdä viikottaisesta uintirekkestä koko perheen harrastus. Omat vanhemmat ovat kannustajina maailman parhaita.

Tarvasjoen liikuntapaikat

Tarvasjoella on tarjolla monipuoliset mahdollisuudet erilaiseen liikunnan harrastamiseen.

Uimahalli, joka tarjoaa palveluitaan yli kuntarajojen. Hyvin varustettu kuntosali, joka palvelee ahkeria kuntoilijoita päivittäin aamusta iltaan sekä tilava liikuntasali, joka päivisin on koululaisten käytössä ja iltaisin eri harrastajaryhmien. Tarvashovin läheisyydessä sijaitsevat kunnan urheilukenttä, joka tarjoaa tulevaisuudessa hyvät eväät yleisurheilutoiminnan kehittämiseen edelleen ja valaistu 1,5 km kuntorata sekä tenniskentät/koripallokenttä, jotka talvisaikaan jäädytetään luistelua-

Liikunnan iloa Tarvas-Hovissa

Nuortentalo Tarvas-Hovi on yhtiönä ja rakennuksena ehtinyt jo hyvään keski-ikään: vuosi 2003 on järjestyksessään yhtiön 36. toimintavuosi. Kuluneiden vuosien aikana Tarvas-Hovin kiinteistö on tarjonut puitteet monipuoliselle liikunnan harrastamiselle kaikenikäisille tarvasjo- kilaisille ja muillekin auranmaalaisille. Liikuntatilojen lisäksi kiinteistössä on toiminut aikaisempina vuosina mm. kunnan kirjasto ja edelleen osa rakennuksesta on nuorisotilana ja päivittäin koululaisten iltapäiväkerhon tilana.

Eri tilaisuuksista urheilun ja liikunnan osuus on erittäin merkittävä, viimeisen kymmenen vuoden aikana vuosittaisten urheilu- ja liikuntatilaisuuksien määrä on ollut noin 200. Huippuvuosi tässä sarjassa

kentiksi. Alueen läheisyydessä sijaitsee myöskin Tiileri-Areena, joka on ahkerassa käytössä varsinkin iltaisin ja viikonloppuisin. Tarvasjoella on myöskin erinomaiset mahdollisuudet ulkoiluun kauniissa jokimaisemassa tai metsäisillä lenkipoluilla. Kunnan eri alueista on tehty myös suunnistuskarttoja Rasti 88 ry:n toimesta. Karttoja voi tiedustella vapaa-aikatoimistosta.

Toivommekin, että Tarvasjoella heräisi kiinnostus harrastaa liikuntaa yhdessä omien lasten kanssa. Paikkojahan meiltä ei puutu. Innokas ja positiivinen elämänsäsenne omaksua liikunnan harrastaminen jokapäiväiseksi elämäntavaksi lähtee vanhemmista. Yhdessä vanhempien kanssa liikkuminen on varmasti myös lasten mielestä hauskaa.

Liikuntatoiminnan kehittäminen

Liikuntatoiminnan järjestäminen tarvitsee myös monia motivoituneita vetäjiä. Uusienkaan liikuntaharrastusten toteuttaminen ei aina ole taloudellisista resursseista kiinni, vaan innokkaista vetäjistä! Aktiivinen ja pitkäjänteinen työ lasten ja nuorten harrastustoiminnan hyväksi on ensiarvoisen tärkeää työtä. Hyvät harrastukset, jonka vetäjinä toimivat turvalliset aikuiset, ovat tärkeintä ennaltaehkäisevää työtä.

Myös vapaa-aikalautakunta on valmis panostamaan vetäjien koulutukseen, jotta uusia harrastusmuotoja saadaan kuntaan. Lautakunta tukee paikkakunnan omia urheiluseuroja ja yhdistyksiä esim. vetäjien koulutusavustuksin. Tässä urheiluseurojen, yhdistysten ja kunnan yhteistyön merkitys on avainasemassa.

Meidän pitää aina muistaa, että asumme pienessä kunnassa, jolloin palvelutarjonnassa on pakko myöskin tehdä valintoja. Kaikkien toiveita emme voi täyttää, vaikka kuinka haluaisimme.

Nauttikaamme näistä monipuolisista liikuntapaikoista ja pyrkikäämme täyttämään ne innokkailla harrastajilla. Ahkerasti siis liikkumaan! Liikunta antaa elämäniloa!

Vapaa-aikasihteeri
Helinä Nuutinen

oli v. 1998 peräti 267:llä eri urheilu- ja liikuntatapahtumalla. Kaiken kaikkiaan eri tilaisuuksia järjestetään vuosittain noin 450. Salibandryhmät, jumpparyhmät ja muut liikuntakerhot täyttävät liikuntasalin käyttövuorot arki-iltaisin ja viikonloppuisin. Ainoastaan torstai on edelleen varattu perinteisesti bingoillaksi – hyvällä menestyksellä sekkin.

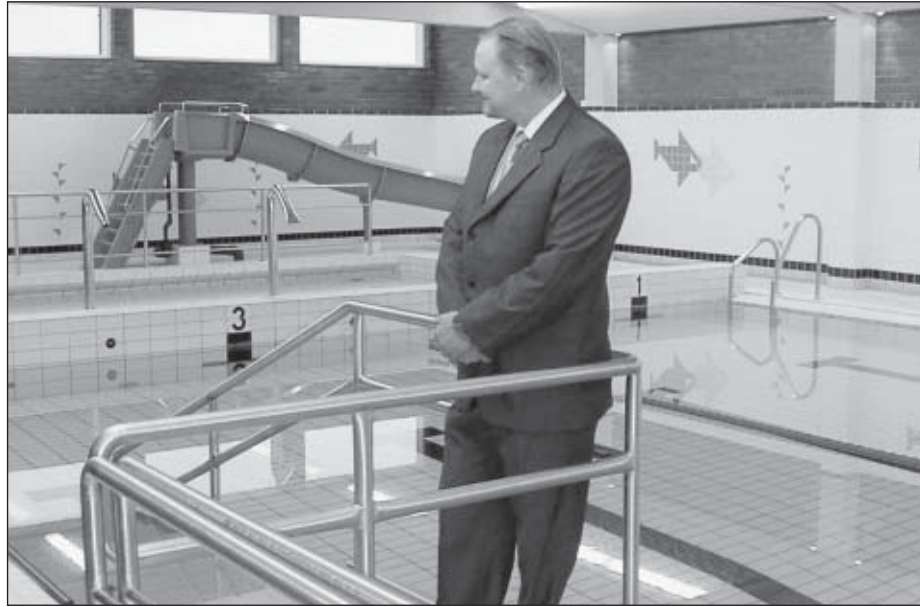
Helmikuussa 1998 käynnistetyn kuntosalitoiminta on löytänyt oman vakiintuneen käyttäjäkuntansa. Kuntosalin kausikortin lunastaneita on vuosittain vajaa 100 henkilöä keväisin ja syksyisin. Puitteet kuntosalissa käyntiin ovat sangen nykyaikaiset, aukioloajat on niinkään pyritty pitämään erittäin käyttäjäystävällisinä ja kaikkia kohderyhmiä palvelevina.

Uimahallin peruskorjauksesta uutta ilmettä uintiharrastukseen

Nuortentalo Tarvas-Hovi Oy:n uimahalli on rakennettu v.1973 ja on siitä asti palvellut Auranmaan alueella Tarvasjoen ja ympäristökuntien uintiharrastajia ja alueen eri kouluja. Uimahallissa on tarjottu ylikunnallisesti eri uintipalveluja (vauvauinti, perheuinti, vesipetokerho, vesijumpat, uintitekniikkakurssit). Uimahallin kävijämäärä on säilynyt 12.000 – 14.000 vuotuisen kävijän tasolla. Tarvasjoen lisäksi käyttäjiä löytyy mm. Marttilasta, Aurasta, Pöytyältä, Karinaisista ja Liedosta. Ympäristökunnat ovat yksittäisten käyttäjien lisäksi myös järjestäneet koululaisuintia ja uimakouluja Tarvas-Hovissa.

Elokuun 2002 lopulla uimahallin välitöissä läheisyydessä (seinustan vierellä) tapahtui auton polttoainevarkaus, jonka seurauksena liekkeihin leimahtanut benssi aiheutti tulipalon uimahallin yläpuolisissa kattorakenteissa. Jo tätä ennen oli rakennusteknisissä tutkimuksissa havaittu katossa peruskorjauksen tarve, mm. jo 30 vuotta vanha höyrynsulku oli häpertynyt lähes täysin pois. Yläpuolelta tapahtuvaa vuotoa ei katossa ollut havaittavissa tasakattoratkaisusta huolimatta. Rakenteelliset ongelmat aiheutuivat lähinnä sisäpuolisen ilmanvaihdon puutteellisuuksista.

Uimahallin allastekniikka oli niinkään 30 vuotta vanha ja verrattuna nykyisiin ratkaisuihin auttamattomasti vanhanaikainen. Tekniikka oli toistaiseksi pystytty

Tarvas-Hovin hallituksen puheenjohtaja Jari Laine toivotti tervetulleiksi uimahallin vieraita. Kuvat Tarvasjoen Kunta

pitämään kunnossa, mutta laitteiston vanhanaikaisuudesta johtuen mm. varaosien ja tarvittavien suodattimien hankinta oli erittäin vaikeaa. Allastekniikan osalta oli ainoastaan ajan kysymys, milloin putkisto olisi niin huonossa kunnossa, että halli jouduttaisiin sulkemaan hygienian tai teknisen toimimattomuuden vuoksi. Allastekniikkaa uusittaessa voitiin lisätä uimahallin monikäyttöisyyttä ja viihtyvyyttä mm. vesihierontapisteillä ja lastenaltaan liukumäellä. Myös sauna- ja pukuhuone-osastot sekä kahvio saivat täysin uuden ilmeen peruskorjauksen myötä.

Liikkumisesteettömyyden huomioiminen oli keskeisessä osassa ja niinpä korjauksen yhteydessä asennettiin matala-askelmainen portaikko isoon altaaseen käyntiä helpottamaan, lisättiin tukikaitteita sekä levennettiin oviaukkoja saunaja suihkuosastoissa.

Avajaisissa juhlapuhujana ollut peruspalveluministeri Liisa Hyssälä muisteli erittäin hyvillä mielin myös uintikokemuksia Tarvasjoella ja toivotti uudistuneelle uimahallille menestyksekkästä tulevaisuutta. Ensimmäiset viikot ja kuukaudet ovat osoittaneet, että Tarvas-

Hovin uimahalli nauttii jälleen kävijöiden suosiosta ja palvelee hyvin kaikkia auranmaalaisia uimaharrastajia. Nähtäväksi jää rikkoontuuko viime vuosien kävijäennätys (14 289 vuosittaista kävijää) jo ensimmäisenä toimintavuotena peruskorjauksen jälkeen...

Yhteistyötä "Hovin mäessä"

Tarvas-Hovin ja Tiileri-Areenan läheinen sijainti keskenään luovat hyvät edellytykset yhteistoiminnalle. Vakiintunutta käytäntöä jo onkin jääkiekkoturnausruokailujen järjestäminen Tarvas-Hovin tiloissa ja kesäisten kiekko- ja urheilun osallistujien majoittuminen Tarvas-Hoviin. Niinikään lähiympäristössä ovat pururata ja yleisurheilukenttä, jotka tuovat monipuolisuutta alueen kokonaisvaltaiseen hyödyntämiseen.

Tarvas-Hovin toiminnan kehittämiseksi on muodostettu yhdessä kunnan vapaa-ajalautakunnan kanssa kehittämistoimikunta, jonka tehtävänä on visioida talon toimintaa tulevaisuudessa. Vahvuuksina on pidetty talon monipuolisuutta, isoja tiloja ja hyvää sijaintia. Myös hintataso on arvioitu vähintäänkin kohtuulliseksi. Tulevaisuuden mahdollisuuksia ovat mm. palvelujen monipuolistaminen ja erityisliikuntapalvelujen kehittäminen.

Keski-ikään ehtinyt Tarvas-Hovi on siis jälleen "hyväkuntoinen" ja toivottaa kaikki omasta kunnostaan huolta pitävät tervetulleeksi nauttimaan liikunnan ilosta "Hovin mäkeen".

Hannu Myllymäki

Taru Hockey ja Tiileri-Areena

Tarvasjoen vapaa-ajan ja liikunnanharastusten moninaisessa tarjonnassa on jäähallilla ja sen ympäristössä tarjottavalla toiminnalla tärkeä ja monelle elämää rikastuttava sija. Alueensa ainoana jäähallina sen toiminnassa on iloisesti olleetkin mukana ympäristön pitäjien nuorisot ja heidän vanhempiaan. Näin se on luonut sosiaalisia ja ystävyyssuhteita alueen ihmisten ja eri ikäryhmien välille harrastusten puitteissa.

Auranmaalaisien asialla

Taru tarjoaa tällä hetkellä, yhteistyössä Tiileri-Areenan kanssa, Auranmaalaisille jääkiekon harrastusmahdollisuuden laadukkaassa sinetti-seurassa. Taru pystyy tarjoamaan harrastajilleen hyvät harjoitusolosuhteet ja siedettävät harjoitusajat, verrattuna suurempien kaupunkien ruuhkaisuuteen jäähalleihin. Käyttäjät Tiileri-Areenalla on myös Tarun aikojen ulkopuolella. Harrastejoukkueet miehittävät hallin iltaikäytön ja tänä syksynä käynnistynyt Tarun harrastesarja tarjoaa "jo

parhaat pelivuotensa kokeneille" paikan, jossa jatkaa mielekästä harrastusta. Koululaiset, päiväkodit ja MLL käyttävät aamu- ja iltapäiväjäät silloin kun heillä on siihen tarvetta. Kesäisin jääkiekkoukkueita tulee Etelä- ja Keski-Suomesta lähtien leirille, niinä viikoina jolloin Tarun järjestämiä kiekko/urheiluleirejä ei ole. Myös lähiympäristön taitoluistelijat ovat kesäjäiden aktiivisia käyttäjiä.

Kaikki ideat esille

Kysyntään pyritään vastaamaan mahdollisimman hyvin. Esimerkiksi työpaikkojen työkykyisyysprojektien ja tapahtumien vetäminen onnistuu tarvittaessa. Jäällä ja hallin ympäristössä voi tehdä muutakin kuin pelata kiekkoa. Leikki-mieliset kisailut, luutapallo, kuntotestaus, lumirieha... Kaikki ideat kannattaa tuoda esille, oli kohderyhmä ja idea mikä tahansa. Ideat pyritään toteuttamaan puitteiden asettamissa rajoissa.

Taru tarjoaa myös palvelujaan Elisenvaaran lukiolle, jossa pyörii valmennus-

Valmennuspäällikkö Herkko Koski.

päällikön vetämä liikunnan valinnainen "erityisliikunta" kurssi. Tämä kurssi mahdollistaa alueella asuvien urheilusta kiinnostuneiden ja kilpaurheilun orientoituneiden nuorten lukion opiskelun vielä täällä lähiympäristössä. Eli vaihtoehto urheilulukiolle löytyy myös läheltä.

Yhteistyö voimaa

Se mitä alueellamme todellakin kaivataan, on yhteistyö. Kuntien, lajien, seurojen, yrittäjien jne. välinen yhteistyö merkitsee voimavarojen parempaa hyödyntämistä. Siinä ei kenelläkään pitäisi olla syytä kateuteen, kun kaikki kuitenkin lopuksi yhteistyöstä hyötyvät. Ja väitän että keskittämällä voimavaramme, liikunnan hyötyvaikutukset heijastuisivat useamman ihmisen arkipäivään. Henkinen hyvinvointi, työssä jaksaminen, sydän- ja verisuonitautien sekä tuki- ja liikuntaelimestön sairauksien ehkäisy onnistuu liikunnan avulla. Siksi on tärkeää, että saisimme kaikki tarvasjokelaiset ja auranmaalaiset liikkeelle, jotta parempi huominen olisi jokaisen yksilön hyvinvoinnin kohdalla mahdollinen.

Avoin mielen kohti talvea.

Taru Hockeyyn valmennuspäällikkö,
Herkko Koski

Hirvipeijaisissa niminuottaa kokemassa

-Menköön vaikka Närpin aitaan asti, sanotaan Tarvasjoella mahdottomasta yrityksestä, kun työläntynyt yrittäjä paistaa rakkasensa nauhaan. - Missä on Närpin aita, se maailman viimeinen tappi, johon kaikki lopulta tyssä?

Tarvasjoen hirvipeijaisissa asia selvisi. - Närppi on Tarvasjoen pohjoiskulmilla, Karinaisten rajalla oleva peltoalue, kertoi Timo Uusitupa. Kalervo Mäkinen puolestaan mainitsi isänsä kertoneen valtavasta metsäpalosta, joka on riehunut arviolta pari sataa vuotta sitten. Isä oli kertonut Horristen koulun liepeillä olevaa Ihämäenmaata kyntäessään saaneensa esiin selvän nokikerroksen muistona onnettomuudesta. Palo on muistitiedon mukaan sammutettu tai saatu taltuttamaan juuri Närpin alueelle, "Närpin aitaan".

Suomen Nimimarkkistoon on tallennettu valtavat määrät paikannimiä - siis talojen, kylien, peltojen, metsien, teiden, mäkien, vesistöjen - nimiä. Tarvasjokea koskevia nimilippuja on 2 639. Nimiä ovat keränneet fil.maisterit Marja Mattila 1957-59, Marja-Riitta Saari, nyk. Perttula 1968 ja Helena Laakso 1972. Kulttuurisihteeri Elisa

Koho on 1985 tilannut lipuista kopiot kunnan arkistoon.

Niinpä peijaisien jälkeen riensinkin arkistoa tutkimaan, löytyisikö sieltä merkkejä Närpin aitaan ulottuneesta metsäpalosta. Pellonnimissä palo kertoo, että raivaaja on käyttänyt renkinään tulta, siis kaskennut. Tarvasjoen mahdollisissa palonimissä olisi renki riistäytynyt isännän rooliin. Ja todella: nimistöä löytyi, eivätkä nimet olleet pelkästään viljelynimiä, vaan ne kertovat jostain muusta. Kallelan kylässä on Nokiniitty, Tuomarlan ja Karhulan kylien alueella Palokallio, Horristen Paloniminen metsä, samoin Eurassa Rasunon varrella, Suurilassa Palonpelto, Palonkankare (pelto) ja Palonahde, Kirkonkylässä Palometsä, Tuorilassa Palomäki, samoin Liedonperässä kallio Sipilän talon takana. Liedonperän Palomäki on Armas Sipilän mukaan saanut nimensä metsään riistäytyneestä helavalkeasta. Vielä Satopäässäkin on Paloniitty (pelto), jonka kerrotaan palaneen niittynä ollessaan. Suurilan kylässä on eniten palo-nimiä, ja kylän laajaa pelto- ja metsäaluetta on nimetty Palonkantiksi. Alue on Kyröntien pohjois-

puolta. Euran kylässä Rasunon ja Liki-metsän välissä olevaa metsämaata on nimetty suorastaan Palomaakunnaksi.

Holtiton tulenkäsittelijä lietolainen?

Löytyi myös muistitieto, jonka mukaan Liedosta Kilpiön Väljästä alkanut metsäpalo on painellut Närppiin saakka. Kaikkien palo-nimien ei tietyksi tarvitse olla samasta metsäpalosta syntyneitä, mutta kun karttaa katselee, niin tietyntoinen linja syntyy. Palo on kuitenkin riehunut alueella, jotka on asutettu vasta 1800-luvun lopulla, niin että kylät ovat luultavasti säästyneet.

Kaiken toivonsa heittäneestä metsäpalo sammuttajastakin on muistitieto. Kalervo Mäkinen muisti kuulleensa, että palo olisi ehtinyt jo Mellilän kylään asti, kun joku läpeensä uupunut sammuttaja sanoi: - Menköön vaikka Närpin aitaan saakka! Mellilästä alkoi nimittäin suuri niittyalue, joka jatkui siis Närppiin saakka, eikä tuli pystyisi siinä tekemään korjaamatonta vahinkoa. Tähän voisi liittyä Satopään Palonitusta ollut maininta, että se oli palanut niittynä ollessaan.

Valtoimenaan etenevä metsäpalo on ollut sen ajan ihmisille kuitenkin elämän ja kuoleman kysymys. Ei ole ollut tehokkaita sammutusvälineitä, ei vakuutuksen eikä valtionkaan turvaa. Ei siis ole ihme, että niin valtava onnettomuus on jättänyt merkkinsä paikannimistöön.

Kotona vai ulkopalstana?

Kun Tarvasjoki on vankkaa viljelysseutua ja pellot olleet olemassa "iat ajat", voi pellon nimi kertoa paljon maan laadusta, sen käytöstä ennen viljelyynottoa, raivaustavasta, lohkon muodosta tai sijainnista talouskeskukseen nähden, vaikka sanan merkitys olisikin nykykielessä hämärtynyt. Talon lähellä olevia peltoja on kutsuttu Aviopelloksi (Hungerla, Jauhola, Liedonperä, Kirkonkylä), Koti- tai Kotopelloksi (Eura, Liedonperä, Horristen, Killala, Jauhola, Seppälä), eikä kaukana talosta liene myöskään Riihipelto tai Riihentaka. Talon lähellä on sijainnut myös haka, sellaisten eläinten laidun, joita piti hoitaa tai joita tarvittiin työhön (Härkähaka, Hevosshaka). Hungerlan Tonttipelto Savijoen rannassa kertoo yhteisestä kyläntontista, jolla kylän

talot sijaitsivat vielä 1802 ja josta ne on siirretty nykyiselle paikalleen 1870 vaiheilla.

Kauempina talosta ovat suosta tai korvesta raivatut (Kitussuo, Kailassuo, Karpasuo, Kortsuo, Korvenalho, Korvenniittu), samoin Perko, Hannunperko, Latoperko, Nikunperko ja Takamaa. Jauholan Kaukoumpiaita on muuttunut Metsäpeloksi. Loukas tarkoittaa ulkopalsta (Vapoloukas, Tönköloukas). Lukuisat niittuloppuiset kertovat aiemmasta laiduntamisesta ja heinäkorjuusta (Palttaniittu, Fiilniittu, Kirkkoniittu, Korkeaniittu, Pajuniittu, Rahkaniittu). Hyllä on raivattu soimesta, keinuvasta jokivarsiniitystä.

Huhta tai huhta on joko kaskettavana oleva alue ennen viljelyksenottoa tai jo kasvussa, viljelyksessä oleva kaskimaa (Heinähuhta, Huhdanpelto, Huhta). Kuokkamaa ja Kuokkala kertovat yleisestä varsinais-suomalaisesta tavasta käydä raivatavan alueen syrjään kiinni valtaisalla peltonraivauskuokalla, jolla suoritetaan, kunniotusta herättävän käsittelyn jälkeen saatiin hedelmällinen tuhkerros polttamalla kertyneet turpeet ja puuaines.

Murto, Rytö ja metsäpalo

Murto on Tarvasjoella yleinen pellonimi, jota en ole Liedossa tavannut. Sana tarkoittaa tuulen kaatamia puita, risukkoa tai paha ryteikköä, joista on saatu tuottavaa maata ilmeisesti polttamalla ja kuokkimalla (Murto, Murronpelto, Murronmaakunta). Raivauksesta on aikaa, sillä nimi esiintyy jo isonjaon asiakirjoissa: Murron Umbiäita Liedonperässä 1815, Murdo Eurassa 1785 ja Morto Nijttu Mahlamäessä 1787. Kiinnostavaa on, että Murto-nimet liittyvät alueelle, jossa metsäpalo on riehunut. Voisiko olla niin, että näitä ryteikköjä on ryhdytty raivaamaan viljeltäviksi palon jälkeen? Silloin palo olisi riehunut joskus 1700-luvun puolimaisaa.

Rytö (Satopää, pelto) tarkoittaa murren tapaista ryteikköä, mainittu 1789 isonjaon asiakirjoissa. Kytö-nimi ei sen sijaan ole seudulla käytössä. Hassi-nimi saattaa tulla teosnasta hassia, joka tarkoittaa kuokkimista, jonkin pinnan rikkomista. Rasula, Iso-Rasu, Vähä-Rasu ja Rasunkulma ovat mahdollisesti yhdistettävissä rasi-sanaan. Se tarkoittaa aikanaan polttamatta jäänyttä, ylivuotista kaskea. Raivattavan alueen puut on kuorittu pystyyn. Parin vuoden kuluttua puut kaadetaan ja annetaan kuivua rasina vielä vuoden tai pari ennen poltta-

mista ja rukiin kylvämistä. Menetelmä on tunnettu esim. Hämeessä 1500-luvulla.

Muraa, porikkoa, pajua ja kupittaata

Viljelynimi kertoo myös maan laadusta. Mustaväljän ja Mustasuon maa on kaiketi tummaa, suomaisaa, kosteaakin. Ruoppa on luonnontiittyä, maaton turvetta, muraa. Nimilippu moittii maata huonoksi. Kelju kuuluu yhä olevan huono kynnettävä. Siinä on paha pohjasavi, jota toisaalta pitäisi hiukan nostaa multakerrokseen mutta joka on paha tarttumaan auran siipeen ja katkaisee kauniin, yhtenäisen viulun, mikä taas on kyntäjän kunnia-asia. Seppälän kylässä tavattava Porratori on kytköksissä sanaan porikko, joka tarkoittaa kivistä, huonoa peltoa, suorastaan roskamaata. Samankaikainen on isonjaon aikainen Jauholan Kuopori, ”Mängi hemmans” niitty. Paju taas on rämeikköä, jossa on mustaa mutaa. Hallanarkoja viljeltäviä ovat Kylmäalho ja Kylmä Rahola ainakin vielä vuonna 1787, molemmat Liedonperässä. Kulju tarkoittaa lammikkoa (Hepo-kulju), mutta myös märkää, huonoa maata (Mustakulju Juvalla). Koiransavi on ruskeaa ja huonokasvuista maainesta. Tämä lienee Euran Koirankorven ja Liedonperän Koiranniiton nimenanto-peruste. Kuppis avautune kupittaa-sanasta. Sen merkitys on lehtimetsää kasvava lehto, usein puron varrella. Kailassuo on alkuaan kasvanut kaislaa. Hyväkasvuista maata on sentään kuokan alle osunut, siitä kertoo Nälkäläksi suomennetun Hungerlan Leipäpelto.

Riistaeläimiä ja veronkantoa

Aulis Oja esittää Tarvasjoen historiassa, että alue on varhaisvaiheissaan ollut ympäröivien pitäjien eräpalstoina. Pyyntieläimet ovat olleet nimenantajina seuraavissa: Haukkaniittu, Hirvenniittu, Jänesperko, Peuranväljä, Kurjenniittu (1815 Kurenperko). Kiima-niminen peltoalue ja Kiimakallio Horrisissa ovat olleet tunnettuja kanalintujen soidinpaikkana, myöhemmin ehkä nuorenkarjan kesälaitumena. 1815 mainitaan myös Kijma torp. Nimet Hankaanmäki, Hangaskorpi ja Hankasi viittaavat etenkin peuranpyynnissä käytettyyn pyydykseen, johon kuului hyvin pitkä johdeaita ja sen aukoissa olevat ansat. Hangas on juuri tämä johdeaita.

Tarvasjokilaiset osaavat toki omin nokkinensakin riistaa pyytää. Siitä vakuuttui

Näkymä Juvan Riihiahteelta Tammenpään krottiin. Kuva Hannu Mansikkaniemi 1972.

peijaisten pitopöydän ääressä. Petoeläimistä susi on kuitenkin pitkään ollut pelotavain. Arvo Tapani (s.1892) kertoi sudenkuopista Paltan talon takana Liedonperässä. Sudenkuoppia on ollut myös Hungerlassa Nummilan ja Hannulan välissä sekä Korvessa Korpilon takana.

Niinipalalta Horrisissa on muistuma Ruotsin vallan ajasta, jolloin niini oli tärkeä veroparseli, ja niinpä koko luonnonvarainen niinipuu vähitellen hävisi tällaisen käytön seurauksena. Joka talossa piti aikoinaan olla humalatarha, humalahan oli tärkeä oluenpanossa, mutta yhtään Humaltappoa tai Humalatarhaa ei nimistöstä löytynyt.

Paltoa on hyvä talonpaikka

Palta esiintyy Tarvasjoella talon tai asumuksen nimenä monta kertaa; Palta-nimisiä torppia on ollut ainakin kolme. Sana esiintyy myös nimissä Palttaniittu, Paltanpelto, Paltanpää, Yli-Paltoa, Paltanmaa, Paltanmäki. Palta tarkoittaa alkuaan maastosanaa: mäenrintettä, törmää, vierua, viettävää maata. Nykyiset Paltat sijaitsevat juuri tällaisessa maaston kohdassa. Asumuksethan pyritti rakentamaan lämpimille rinteille, mäelle, joissa ei vesi vaivaa. Taloa ei myöskään mielellään pystytetty hyvälle viljelysmaalle.

Kirkkotiellä

Juttu alkoi kauhistuttavan, helvetillisen tulen vallasta, päättyköön kirkkomatkaan. Tarvasjoen kylistä Hungerla, Satopää ja Jauhola kuuluivat ennen Liedon seurakuntaan ja sen Auran eli Prunkkalan kappeliin.

Kun näistä kylistä lähdettiin Prunkkalan papin sanaa kuulemaan, mentiin metsän poikki Kirkkotietä myöten, joka tuolloin oli vain metsäpolku. Myös vainajat kerrotaan kannetun haudattavaksi näitä metsäpolkuja pitkin.

Hungerlan Kirkkotie alkoi Kollon luota ja kulki reittiä Ruoksuo - Korvenniitunveräjä - Raholankallio, jossa se yhtyi Satopään Kirkkotiehen. Satopääläiset taas lähtivät kirkkomatalle noin sata metriä Pohjatalon kaakkoispuolelta reittiä Kortsuo - Vanhasilta - Patakallio, jossa shytettiin Jauholan kantilta tulevat. Jauholaalaiset lähtivät Mahlamäen nurkilta reittiä Kirkkomäki - Kivisenhahteenmäki - Korvenveräjä joka on Auran rajalla.

Yhteisellä loppumatkalla Auran puolella mentiin reittiä Perkiönahde - Rahkalanahde - Lauttanahde, jolloin oltiinkin jo Aurajoen rannassa. Kun silta rakennettiin, siitä tuli Kirkkosilta. Vanhat muistivat 1960-luvulla vielä, että Jauholan Kirkkotie on osa Huovintietä.

Kirkkotietä piti kulkea ajatellen hyviä asioita näin valmistuen sielua sanankuuloon. Varoittava tarina kertoo Hykin isännästä, jonka naapuri oli kuollut maksamatta isännälle lainaansa takaisin. Isäntä lähti ratsain kirkkomatalle ja ajatteli naapuristaan: Siellä sinä makaat tyytyväisenä haudassasi minun sata markkaani plakkarissa. Näin hän lietsoi kaunaansa, kunnes tuli Satulavahalle. Silloin jokin tuntematon voima nykäisi isännän satulasta maahan. Sellainen on ajatuksen voima!

Marja-Riitta Perttula

Sinipunaiset vanttuut

Aina kun teen jotain hölmöä, ikuisesti nuori ja kaunis äitini hymyilee minulle makuukamarin seinältä ja tuntuu ilakoi-van:

– Mitä minä sanoin!

Kuten silloin, kun Helttulan Liisan lapaset hävisivät. Olin saanut Tarvasjoen Isontalon tyttäreltä, joka nykyään emännöi Pöytyän Kumilassa, yllättävän joululahjan. Hän oli ostanut ja lukenut kaikki kirjani ja lähetti kiitokseksi sievät sinipunaiset kahdella langalla kudotut tumput, vanttuut, niin kuin Tarvasjoella sanotaan. Olin ihastunut ja ihmeissäni.

Tuli joulukuusi ja jälkeläiseni saapuivat syömään laatikoita, rosollia, lipeäkalaa ja kinkkua, joita jalkavaivaisena pöytään kannoin.

– Olet opettanut ne pahoille tavoille, kun passaat niitä jatkuvasti, Anja-ystäväni kerran oli sanonut.

Kerroin katraalle, että olen saanut paljon uusia ystäviä kirjojen myötä, näyttelin lukuisia joulukortteja ja heiluttelin perheen nenän edessä sinipunaisia lapasia, joiden kunnipaikka oli riippumassa äitini valokuvan alla naulassa kamarin seinällä.

Jotenkin minusta oli alusta asti tuntunut, että niiden paikka oli siinä.

Sitten tuli arki ja vielä hirmuisempi kiire kuin ennen joulua. Piti tehdä nopeasti veroilmoitukset, ottaa valokopiot tuloista ja menoista, tyhjentää joulukuusi ja kiipeillä ulkona irroittamassa pihakatajasta ulkokynttiläjohdot. Oli pakkainen ja panin

Liisan lapaset käsiini, koska ne sai tarvittaessa nopeasti pois.

Kynttiläjohdot oli kaksi 40 metrin mitaista koivunoksiin ja jokaiseen karahaan liian helposti tarttuvaa ohutta rypistynyttä lankaa. Molemmista oli noin puolet valopisteistä palanut, mutta keräsin ne muovipussiin ja panin patterin viereen kuivumaan muuntajan ja paksun voimajohdon kanssa.

Seuraavana päivänä heitin kuitenkin rikoutuneet johdot roskikseen. Oli koko ajan kiire, koska minun oli tammikuussa mentävä Raision sairaalaan lonkkaleikkaukseen ja halusin saada kodin siedettävään kuntoon ennen lähtöäni.

Pakkasin tavaroita sairaalaa varten ja tuli mieleen:

– Jospa otan ne Liisan lapaset mukaan, koska sormia öisin särkee.

Mutta vanttuuta ei löytynyt mistään. Seinässä ne eivät enää roikkuneet. Olinhan käyttänyt niitä. Etsin joka laatikosta ja hyllyiltä. Muistelin, milloin olin niitä viimeksi käyttänyt.

– Voi kamalaa! En kai vain heittänyt niitä johtopussissa roskapönttöön. Jäteauto oli jo ajat sitten käynyt. Koska mistään ei lapasia löytynyt, kerroin miehelleni, että varmaan ne eivät enää löydykään.

– Älä sure, kyllä joku tarvitseva ne kaatopaikalta pelastaa!

Aika kului, tuli sairaala-aika mahdotoman monine kokemuksineen. Leikkaus onnistui hyvin taitavien lääkärien ja hoita-

Äitini saama joulukortti. Maire-Aliisa Rouvinen.

jen avulla. Sain potilastovereista jälleen uusia ystäviä. Vain 12 vuorokauden kulukseni palasin invataxilla kotiin Mietoiisiin, koska en saanut vielä istua tavallisen auton istuimelle.

Kävelin kyynänsauvoilla rinteiden ylös, katsoin katajaa ja muistin taas ne onnettomat kynttiläjohdot, jotka olin pussiin katsoimatta heittänyt roskikseen. Kirvelsi mieltä ne lapaset.

Samana päivänä en vielä jaksanut muuta kuin mieheni avulla kasata neljä patjaa sänkyyn alleni, koska lonkkaleikkaukseni ei saa maata matalassa sängyssä. Kuusi viikkoa leikkauksesta pitää varoa matalia paikkoja. Sukat pitää laittaa jalkoihin jännillä apuvälineillä.

Seuraavana päivänä tyhjensin sairaalakaassin pyykkikoriin, johon oli jo ennestään kertynyt pullottavan paljon tavaraa.

Paitsi, että laitoin ruokaa nälkään kuolevan näköiselle miehelle, rupesin seluteeraamaan vaatehyllyjä ja hakemaan toipilasajalle sopivia vaatteita.

Aukaisin Horristen Ojalan Annikilta perimäni peililipaston laatikoita. Se oli alkuaan emännöitsijä Elina Hildénin omistama ja sijaitti Frostin Isossakamarissa aina tiettyssä paikassa. (Huomatkaa, kamarin nimi pitää kirjoittaa ISOLLA alkukirjaimella ja sana taipuu kuin pitkäperjantai!)

Aukaisin myös alimman laatikon, vaikka en oikeastaan olisi saanut vielä kumartua niin alas. Edessäni oli kymmeniä villasukkia sekaisin parit irti toisistaan. Mutta keskeltä pilkkotti jotain sinipunaisia.

– Hei, siellä olivat kadonneet lapaset, rakkaat vanttuut. Siellä ne vaan lepäsivät kuin lomalla sukkiensa keskellä.

Ei ihme, että Männistön Miinan tytär Hulda, minun nuorena kuollut äitini, hymyili seinällä.

Maire-Aliisa Rouvinen

Puolivuotta pappetta Tarvasjoella

Päivät ja kuukaudet ovat vierähtäneet kuin siivillä, olen tavannut ihmisiä paljon erilaisissa tilanteissa. Ja huomannut, että tarvasjokelaiset ovat mutkattoman mukavaa väkeä! Tunnen jo monia näöltä ja muutamia nimeltäkin, mutta yleisesti ottaen olen huono muistamaan ihmisten nimiä. Joten älä pahastu, jos en vielä ensi vuonnakaan opi muistamaan nimeäsi.

Joulu on tulossa ja vuosi alkaa käydä kohti loppuaan, ennen kuin katson tulevaan uuteen vuoteen, luotaan vielä menneitä ja lainaan tässä otteita päiväkirjastani.

8.4. Olin Tarvasjoen seurakuntatalolla kirkkoneuvoston haastateltavana, tarvitsivat papin. Olin vähän hermostunut, teekin jäi juomatta. Olen rukoillut paljon asian puolesta ja pyytänyt Isän tahdon täyttymistä. Toivon Isän ajattelevan samoin – toivon pääseväni sinne.

16.5. Kävin Tarvasjoen kirkkoherranvirastossa juttelemassa. Jouko Kyyrön kanssa käytännön asioista. Hän opasti rauhallisesti – toivottavasti selviän kaikesta. Työni alkavat pian Tarvasjoella ja vielähän mä olen täällä Paimiossakin.

1.6. Pidän ensimmäisen saarnani Tarvasjoen kirkossa, puhuin Pyhästä Hengestä. Tietysti olin jännittynyt, mutta koin Pyhän Hengen läsnäoloa. Hän antoi rauhaa ja hiljaista nöyryyttä. Ajattelin josain vaiheessa, että tämä työ täytyy hoitaa hyvin – tajusin sitten, etten minä itse mitään voi, Jumalalta kaiken saamme. Kirkossa oli aika paljon väkeä, saman verran kuin Paimiossakin yleensä.

21.7. Tuomiokapituli lakkautti virkamääräykseni Paimion seurakuntaan, olen nyt kokonaan Tarvasjoella. Se huojentaa mieltäni. Olin 100 % Paimiossa ja 35 % Tarvasjoella, ei kukaan täysipäinen jaksaa 135 % työtä kovin pitkään.

Laiton aamulla papin paitaa päälle. Tyttärensä Mirjam (7 v.) tuumasi tiukkaäänensävyyden: "Äiti!! Taasko sä menet siihen pappimaailmaan??" Olen ollut liikaa töissä...

2.9. Pidimme viimeisen kesäkahvilan pappilassa. Siellä oli paljon väkeä ja tunnelma oli mukavan leppoisa. Kirkkoneuvoston ja taloudellisen jaoston kanssa on tehty paljon työtä, että saisimme pappi-

laan hyvät asukkaat. Pappilan vuokraus on ollut pitkä prosessi, mutta toivottavasti jotain valoa tunneliin päästä näkyisi. Olemme jo miettineet perheen keskenkin, että pitäisikö vaan sittenkin muuttaa... (Pappilan vuokrasopimus allekirjoitettiin lopulta 11.11., emmekä me muuttaneet).

22.10. Tänään oli taas eläkekerho. Olen ollut syksyllä kerhoilemassa ja siellä on tosi mukavaa. Paimiossa en koskaan päässyt eläkekerhoon.

20.11. on Lapsenpäivä. Naulasimme kirkonmäelle 10 teesiä lapsen hyvästä elämästä. Paikalla oli paljon väkeä, tunnelma oli iloinen. Sain pieneltä työltä vesivärimaalauksen, hän varmaan muisti minut, koska kävin vierailulla päiväkerhossa. Tuli niin hyvä mieli.

Joulu on tosiaan tulossa ja mieleissäni ovat pyörineet enkelin sanat paimenille: "Älkää peljätkö!" Olin tässä taannoin todistamassa erästä perheriitua. Perheen isä oli juonut päänsä täyteen, kämmen puristui nyrkkiin. Vaimoa ja lapsia oltiin talosta turvaan hakemassa.

Joulu on tärkeä juhla – varsinkin lapsille. Jos perheen isät ja miksei äiditkin juovat, he varmasti juovat myös jouluna. Juovuksissa olevien vanhempien lapsille haluaisin voivani tänä jouluna sanoa enkelin sanat: "Älkää pelätkö". Jouluna kaikki kaipaavat rauhaa – lapsetkin.

Vuoden vaihtuminen laittaa ihmisen miettimään ajan kulumista. Meitä muistutetaan siitä, että elämämme ei riipu ainoastaan maailmassa vallitsevista valloista ja laeista. Elämämme on Jumalan kädessä. Meillä on paljon aihetta kiitokseen, mutta toisaalta myös katumukseen. Uusi vuosi merkitsee myös sitä, että Jumala antaa meille mahdollisuuden aloittaa uudestaan.

Haluan toivottaa Sinulle Jumalan armonikasta joulua ja siunausta vuodelle 2004 vuoden 1886 wirsikirjan wirren 12 sanoin:

"Herra kaikkivaltias, Jumalan Poika armias, ilmaantui ihmiseksi, Luoja luodon wertaiseks; korkeuden kuningas, rikkaiden ruhtinas, orjan köyhän muotoiseks".

Outi-pappi

Venäläinen sotilashautausmaa Tarvasjoella syksyllä 2003. Kuva ja teksti Nina Lempa.

Tiedätkö, mikä pikkuinen puisto on aivan tien varrella Tarvashovin uimahallin ja Tarvasjoen koulun kohdalla? Aidatulla alueella on valkoiseksi maalattu puinen risti ja ristissä lisäksi vino palkki alaosassa.

Tämä pieni puisto on sotilashautausmaa. Krimin sodan eli Itämaisen sodan (1954-56) aikana venäläisiä sotilaita lähetettiin Tarvasjoelle, silloiseen Euran saarnahuonekuntaan, vartioimaan Nokan maalle sijoitettua muonavarastoa. Kulkeutaudit pääsivät vallalle ja venäläisiä sotilaita sairastui. "Joulukuussa 1855 perustettiin Euran kylään venäläinen sotilassairaala, jossa hoito oli huonoa ja kuolleisuus suuri" kertoo Euran saarnaaja Adolf Lindman päiväkirjassaan, Venä-

läiset sotilaat olivat ortodokseja. Heitä varten seurakunta lunasti Nokan maalta määrällään hautausmaaksi ja kuolleet sotilaat haudattiin kauaksi kotoa vieraalle maalle.

Hautausmaa-alue on Tarvasjoen seurakunnan omistuksessa. Nykyinen risti ja verkkoaita ovat jo noin 30 vuotta vanhat. Alue katsotaan kiinteäksi muinaisjäännekseksi, joka tulee pitää yksinkertaisesti ja siististi hoidettuna. Seurakunta onkin valmistellut alueen siistimistä. Tarkoituksena on uusia ortodoksinen risti, aidata alue yksinkertaiseksi ja pystyttää informaatiotaulu, josta paikkakuntalaiset ja matkailijat saavat tiedon alueen menneisyydestä.

Tänä vuonna 80-vuotiaat yhteisessä juhlassa seurakuntatalolla viisi vuotta sitten. Kuva seurakunta.

Rippikoulua kori kaupalla

Meitä on kutsuttu ja me kutsumme

Seurakunnissa järjestetään vuosittain rippikouluja, jotka kokoavat isomman määrän nuoria, kuin jäsenluettelosta löytyy kastettuja.

Rippikoulutyö on merkittävin nuorisotyön muoto Tarvasjoenkin seurakunnassa. Miksi pitäisimme kynttilää vakan alla, annetaan rippikoulun näkyä ja kuulua.

Rippikoulua toteutetaan piispainkokouksen antaman opetussuunnitelman mukaan. Jokainen seurakunta voi kuitenkin tehdä oman näköisen toteutusmallin.

Kolminaisuus kautta linjan

Ajallisesti rippikoulu jakaantuu kolmeen jaksoon: syksyn opetus, kevään opetus ja kesän leirijakso.

Rippikoulun opetus kootaan kolmesta korista.

Korillinen elämää, korillinen uskoa ja korillinen rukousta.

Elämän korista nostetaan käsiteltäväksi nuorten elämään liittyviä asioita. Uskon korista sekaan kauhaistaan Raamatusta ja katekismuksesta löytyvät opetukset ja näkemykset kristityn elämästä ja luterilaisesta uskostamme. Rukouksen korista saamme tietoa ja kokemuksia hiljentymiseen ja oman rukoukselämän kehittämiseen ja hoitamiseen.

Tiimissä on voimaa

Kaikkia seurakunnan hengellisen työn tekijöitä rohkaistaan uuden suunnitelman mukaan osallistumaan rippikoulutyöhön. Se on meidän kokoisessa seurakunnassa myös mielekästä ja rikastuttavaa yhteistyötä. Muuten hyvin itsenäiset työmuodot voivat tehdä rippikoulun puitteissa tiimityötä. Silloin saamme parhaat ideat irti itsestämme ja toisistamme. Rippikoulutiimiimme kuuluvat kirkkoherra, diakoni, nuorisotyönohjaaja ja kanttori.

Lisääntynyt yhteistyömme on oman kokemukseni mukaan jakanut työtä tasapuolisemmin kaikille osapuolille ja muokannut rippikouluamme monipuolisemmaksi.

Meidän rippikoulumme on ja saa olla oman näköinen.

Iltarippikoulun opiskelua värittävät askartelu-, ryhmätyö- tai vierailutuokiot. Lisäksi ohjelmaan kuuluvat erilaiset retket ja tapahtumat. Leirillä käytössä ovat kaikki edellämainitut toimintatavat. Toiminnallisuus ja kokemuseräisyys auttavat vastaanottamaan uutta asiaa. Omat näkemykset muokkaantuvat ja keskustelua syntyy.

Rippikoululainen on seurakunnan tärkeä aktiivinen osallistuja. Toivottavasti kipinä syttyy, tutkimusmatka jatkuu ja oma paikka seurakunnasta löytyy.

Kaisa Lahdenkauppi

Joulunajan kirkkotilaisuudet

24.12.	kello 15.00	Jouluaaton Vesper
24.12.	kello 22.00	Jouluyön messu (ehtoollinen)
25.12.	kello 8.00	Jouluaamun sananjumalanpalvelus
26.12.	kello 10.00	Tapaninpäivän messu
31.12.	kello 18.00	Uudenvuodenaaton iltakirkko
1. 1.	kello 10.00	Uudenvuodenpäivän messu

TERVETULOA TARVASJOEN KIRKKOON

Viime kesän rippikoululaiset yhteiskuussa. Kuva seurakunta.

Onnittelukäynneistä ja vähän muustakin

Tarvasjoen seurakunta huomioi jäseniään merkkipäivinä. Elämän alkutaipaleella kortti tipahtaa postilaatikkoon neljänä ensimmäisenä syntymäpäivänä. Lisäksi neljävuotiaalle järjestetään yhteiset juhlat seurakuntatalolla vuosittain huhtikuussa. Kirkkoherraa tosin huvittaisi jonkun ikäisiä lapsosia kotonakin käydä tervehtimässä merkkipäivinä, mutta asia on vielä "mietintämyssyn" alla. Täysille kympeille järjestetään kymppijuhlat. Kaikki kymmenvuotiaat saavat syksyllä kutsun yhteiseen juhlaan, joka koostuu kirkkohetkestä ja juhlasta täytekekun syömisineen seurakuntatalolla.

Sen jälkeen vierähtää muutamia vuosi...

Kirkkoherra ja diakoni käyvät tervehtimässä 70-vuotiaita, 80-vuotiaita, 85-vuotiaita, 90-vuotiaita ja yli 90-vuotiaita joka vuosi. Pappi ja diakoni jakavat käynnit suurin piirtein puoliksi ja he tuuraavat toisiansa onnittelukäynneillä mm. lomien aikana. Pyrimme kuitenkin siihen, että kumpikin kävisi kaikkien luona jossain vaiheessa.

75-vuotiaat puolisoineen kutsutaan yhteiseen juhlaan seurakuntalolle elokuussa.

Jos ei halua viettää merkkipäiväänsä, siitä kannattaa ilmoitella meillekin päin. Tosin soitamme aina ennen tuloamme, että "passaako tulla tervehtimään?" Mutta jos lehdessä lukee, ettei päivänsankari aio juhlia, emme mekään ota yhteyttä.

Jos taas viettää juhlaansa muuna päivänä kun varsinaisena syntymäpäivänä, siitäkin kannattaa ilmoitella. Tulemme ilolla isonkin juhlaan, mutta kahdenkeskinen lep-pois tapaaminen on meille mieleen. Jälkimmäisessä kerkiää rauhassa juttelemaan päivänsankarin kanssa. Seurakunta haluaa olla mukana ihmisen juhlassa, mutta myös arjessa. Mitään eri-tyistä syytä ei tarvitse olla halutakseen seurakunnan työntekijän käyvän kotonaan. Useimmiten kotikäyn-tejä tekevät diakoni ja pappi, ja vaikkei Tarvasjoki iso paikka olekaan, on täälläkin sentään satoja talouksia. Emme läheskään aina tiedä, kuka milloinkin kaipaisi juttuseuraa tai muuta apua. Siispä rohkeasti vaan käymään kirkkoherranvirastossa ja diakonin toimistossa tai soittamaan meille päin, niin sovitaan aika, milloin nähdään.

Seurakunta on mukana ihmiselämän suurissa käännteissä kirkollisten toimitusten myötä. Kirkollisia toimituksia ovat kaste, avioliittoon vihkiminen sekä haetaan siunaamisen. Ennen toimituksen ajankohtaa pappi haluaa Tarvasjoella aina keskustella asianosaisten kanssa.

Kastekeskustelut käydään yleensä kotona, silloin sovitaan käytännön järjestelyistä ja jutellaan kasteen merkityksestä. Keskustelu voidaan käydä myös kirkkoherranvirastossa.

Vihkikeskustelu käydään kirkossa (tai kotona, jos vihkiminenkin toimitetaan kotona), ensin mietitään ja harjoitellaan hetkeä varten. Tässä tilanteessa bestmanin, kaason, morsiusneitojan ym. olisi hyvä olla paikalla. Harjoituksen jälkeen jutellaan pariskunnan yhteisestä historiasta ja tulevaisuuden suunnitelmista, siitä mitä rakkaus on. Vihkiparin on hyvä muistaa, että kirkollinen avioliittoon vihkiminen on jumalanpalvelukseen rinnastettava tapahtuma. Siksi tilaisuudessa esitettävään musiikkiin tulee kiinnittää huomiota. Musiikin tulee olla kirkkotilaisuuteen sopivaa. Kuoleman kohdatessa pappi juttelee omaisten kanssa sopien hautausjärjestelyistä omaisten kotona tai kirkkoherranvirastossa; kumpi omaisille paremmin sopii. Sovimme kukkienlaskutavasta ja valitsemme virret. Vainajan elämää ja omaisten tunteja käydään läpi.

Diakoni Anna-Kaisa Rintanen
puh. 044 744 3212
Kirkkoherra Outi Niiniahio
puh. 044 847 120

Kirkon Kaappikello avattuna. Kuva seurakunnan arkisto.

Kanttori Tapio Eronen. Kuva seurakunta.

Sanarieskaa

Pohjois-Karjalassa puhutaan itäsavolaista murretta. Alueelliset erot verrattuna pohjoissavolaiseen murteeseen ovat pienet.

– Mistees työ tuletta ja mihinkä ootta mänössä?

– Ka, tuolta tulen ja tuonnepäin oon mänössä.

En ole tietoisesti halunnut käyttää kotimaakuntani murretta, vaan olen pyrkinyt yleiskielen mukaiseen ilmaisuun. En aio yrittää opetella myöskään Turun murretta, koska "kyl maar se va nii pal erilaist o."

On kuitenkin hyvä asia, että murre-eroista huolimatta ymmärrämme toisiamme.

Tapio Eronen, kanttori

Aarne Lehtonen 30. 9. 1903 Ruotsinpyhtää – 13.3. 1972 Tarvasjoki

Aarne Lehtosen 100-vuotisjuhla

Tarvasjoen kirkossa ja seurakuntatalossa

su 28. 9. 2003

elämänvaiheita Lauri Lehtonen

Hyvät tarvasjokelaiset ja sukuni jäsenet

Aarne Lehtonen kirjoittaa vuonna 1931 kihlatulleen Liisi Helkiölle I Johanneksen kirjeen neljännessä luvusta: "Rakkaani, rakastakaamme toinen toistamme, sillä rakkaus on Jumalasta; ja jokainen, joka rakastaa, on Jumalasta syntynyt ja tuntee Jumalan".

Liisi aloittaa vastauskirjeen: "Armoa ja rauhaa Jeesuksen sovintoveressä, jossa meilläkin on lunastus ja syntien anteeksi-antamus." Ef 1:7

Aarne Lehtosen ja Liisi Helkiön kirjeenvaihto oli varsin runsasta heidän kihlausaikanaan 1930-1932 kahden vuoden aikana. Koko tämän ajan he työskentelivät eri paikkakunnilla. Heidän kirjeenvaihtoon sävyttää voimakas luottamus Jumalan johdatukseen ja rakkauteen. Heillä oli aarre taivaassa, joka oli heille ilmaiseksi annettu ja jonka säilymistä he koko elämänsä ajan toimitessaan ja rukouksessa vaalivat.

Tämän aarteen he todella halusivat siirtää myös lapsilleen. Jumalan rakkauden

Wanhat tavarat

Seurakunnassamme tehtiin piikkiöläisen filosofian maisteri Anu Johanssonin toimesta loppukesästä kirkollisten esineiden luettelointi. Inventoinnin kohteena olivat Tarvasjoen kirkossa nykyisin olevat tai aiemmin käytössä olleet esineet, kirkkoherranvirastossa olevat kirkolliset esineet sekä seurakuntatalossa olevaa kirkollista esineistöä, joista osa on entisen rukoushuoneen esineistöä. Kaikkiaan esinelomakkeisiin kertyi 233 kappaletta. Jokainen esine valokuvattiin, nimettiin ja sen "tarina" kirjoitettiin muistiin.

Tarvasjoen seurakunnan kirkollinen esineistö on peräisin kolmesta kirkosta, nykyisestä vuonna 1779 valmistuneesta kirkosta ja 1500-1600-luvulla rakennetusta, samalla paikalla sijainneesta kirkosta, sekä todennäköisesti viimeistään 1400-luvulla rakennetusta "Talla-kappelista", jonka sijainnista ei ole tarkkaa tietoa.

Tarvasjoen kirkon vanhimmat esineet ovat kaksi keskiaikaista puuveistoksen osaa.

Nykyistä edeltävästä kirkosta on jäljellä joitakin esineitä, mm. kirkonkellot (vuodelta 1706 ja 1760), vaskikruunu (1766), saarnatuoli (1746) ja todennäköisesti myös kirkottamisjakkara sekä takorautainen kynttilänjalka. Jalkapuu (mainittu 1778) lienee hankittu uutta kirkkoa varten.

Seurakunnassa on paljon mielenkiintoista "historianhavinnaa täyttäviä" esineitä. Seuraavassa esitellään esine, joka osuu varmasti jokaisen kirkkoon tulijan silmään.

Kirkon kaappikello

Kustavilaistyylinen, suoralinjainen, kolmiosainen kaappikello on tehty käsityönä. Sen nykyinen väri on valkoinen ja koristeosa on maalattu kultamaalilla.

Alaosa on kartiomainen, jonka ylälaudassa on profiloitu lista ja veistokoristeluna lehdyykkää ja helminauhaa. Alaosassa on lautojen kuivumisesta johtuen jo kauan ollut halkeama. Keskiosan heiluri-

kaappi on myös kartiomainen ja ovisivu aukeaa kokonaan. Keskellä ovea on pyöreä reikä, jossa on uusittu lasi. Kellon sisällä on kaksi rautapunttia. Pyöreän kellotaulun lasitaulun kehystys on ilmeisesti ollut kullattu, nyttemmin se on pronssimaalilla maalattu. Lasi näyttää alkuperäiseltä, mutta yläreunassa on särö. Kellotaulussa kiertävät mustalla maalatut minuutti- ja tuntiluvut, yläosassa erilinen sekuntikello. Viisarit ovat koristeelliset. Kellon tekijä Eric Cedgren sekä vuosiluku on 1792.

Kaappikello on ostettu leski Liisa Matintytär Sepän huutokaupasta vuonna 1846. Kaappikello on ollut maalattu pähkinäpuun väriseksi 1800-luvun loppupuolella. Kaappikello on sijainnut aiemmin alttarin toisella puolella (vasemmalla puolella). Kirkon korjauksen yhteydessä 1910-luvulla kaappi lienee saanut valkoisen värisä. Vielä 1900-luvun loppupuolella sen sivuilla pidettiin marsalkka Mannerheimin antamaa päiväkäskyä Suomen äideille sekä Suomen hallitusmuotoa.

Kirkon eteisen komerossa on säilytetty kustavilaistyylistä pylvästä. Saattaa olla, että kaappikellon päällä olisi ollut tällainen koriste. Mikäli se on kuulunut kaappikelloon, kaappi on ollut alkujaan sininen tai sinivihreä.

Hyvin käy kirkkomme vanha kello, sen saa lyömäänkin tasatunnein. Olen kuullut huhuja, että kellon lyönnit aiheuttavat pitäjäläisissä erilaisia mielipiteitä. Siksi olemme antaneet kellon olla lyömättä. Joka tapauksessa kello kirkon alttariseinällä muistuttaa meitä, että asumme ajan maailmassa. Meidän jokaisen elämän mittainen kellomme käy aikansa ja pysähtyy aikanaan. Kristityille tarjotaan tämän ajan perästä iankaikkisuutta Jumalan valtakunnassa. Isän valtakunta on siis paikka, jossa ei ole aikaa, on vain iankaikkisuus. Tätä ihmetellessään tyttärensä tokaisi yhtenä päivänä, ettei taivaassa kelloja tarvitakaan!

Outi-pappi

Liisi ja Aarne Lehtonen. Kuva Olli Lehtonen.

sanoman me lapset kuulimme kehdestä lähtien. Se kuului arkisessa käyttämisessämme ohjeina, Siionin Kanteleen lauluissa, hartauskirjallisuudessa, osallistumisessa jumalanpalveluksiin ja hartaustilaisuuksissa eri puolilla seurakuntaa. Tämä opetus ja kasvatusta on vaikuttanut voimakkaasti jokaiseen lapseen.

Aarne eli lapsuutensa ja nuoruutensa vanhempiensa ja seitsemän sisaruksen kanssa Kiukaisten kunnan Köylypolven kylässä Euran ja Harjavallan naapurissa Satakunnassa. Koti oli hartaan uskonnollinen Länsi-Suomen ruokileiväisyyden hengessä. Neljä poikaa oppivat isänsä mukana maalarin ammatin ja auttoivat häntä nuoruutensa päivinä lähikylien ja kuntien monissa alan töissä.

Suomen puolustusvoimat kutsuivat aikanaan ja Aarne jätti sotaväen rannikkotykistön alikersanttina.

Musiikki ja laulu olivat Aarnelle tuttuja jo kansakoulusta lähtien. Ammatinvalinnassaan hän yhdisti musiikin ja kotiperintönsä uskonnollisuuden hakemalla opiskelijaksi Helsinkiin kirkkomuusikoita kouluttavaan opinahtoon valmistuen neljässä vuodessa kanttoriksi vuonna 1928.

Siihen aikaan ei vakinaisia kanttorinvirkoja tuntunut olevan noin vain otettavissa, koska Aarne joutui kolmisen vuotta hoitamaan viransijaisuuksia ja väliaikaisia virkatehtäviä.

Hän aloitti kotiseurakunnassaan kesän ja syksyn ja siirtyi sitten joulukuun alussa 14 kuukaudeksi lähikuntaan Huittisiin, jossa hän kohtasi elämänsä tärkeimmän vaikuttajan, aviopuolisonsa. Aarne kihlautui toukokuussa 1930 Suomen luterilaisen Evankeliumiyhdistyksen saarnaajan Emil Helkiön tyttären Liisin kanssa. Aarne oli jo aikaisemmin kiinnostanut

evangelisten armon evankeliumi. Nyt hän sai asiantuntevaa ja läheistä opastusta evankelisen kansanliikkeen tärkeinä pitämistä opinkohdista taivastien kulkemisessa.

Kuten jo kerroin, kihlusaikansa Arne ja Liisi elivät eri paikkakunnilla; Liisi työskenteli Huittisten Lauttakylässä kangasliikkeen myyjättärenä ja Arne toimi virkaa tekevänä ja sijaisena Kiukaisten ja Huittisten jälkeen Nakkilassa vuoden, Ahlaisissa 2 kuukautta ja Pieksämäellä 9 kuukautta. Tästä erilläänolosta seurasi runsas jälkipolville jätetty kirjeenvaihto, johon jo aloittaessani viittasin. Nämä kirjeet sisältävät selkeän sanoman vanhempieni elämän kulmakivistä. Esimerkiksi Liisi kirjoitti Pieksämäelle Aarnen sinne saavuttua: "Onko nyt vaikeampaa? Kaikki tämä on vain rakkaan Isämme kasvatusta, vaikka meistä usein tuntuu, että toisin olisi paremmin. Mutta Herra itse sanoo sanassaan: "Kaikki kääntyy niiden parhaaksi, jotka Jumalaa rakastavat." Sen olemme mekin jo saaneet kokea, eikö totta! Herra itse meitä sanassaan ja armossaan edelleenkin kasvattakoon ja lujittakoon, tuntuipa miltä tuntui."

Pieksämäelle saapumisen alkupäivinä Arne sai kirjeen Tarvasjoelta, joka sisälsi kutsun saapua näytesyttöjumalanpalvelukseen elokuun 16:ntenä päivänä 1931.

Tuumasta toimeen. Lauantaina elokuun 15:ntenä päivänä Aurasta polkupyöräili nuorehko mies Tarvasjoelle, löysi klo 12.30 pappilan ja khra Väinö Raitalan, joka lupasi yösijan. Kirkkoherran autokyydyssä haettiin urkujen polkija Frans Sarparanta Euran kylästä ja urkuihin tutustuminen käynnistyi. Sarparannan tytär Ester Kankare muistaa tämänkin tapauksen edelleen.

Sunnuntain jumalanpalveluksen musiikkiosuuden Tarvasjoen Mikael Piimäsen 1779 rakentamassa barokkitornisessa puukirkossa hoiti Arne Lehtonen leipävirtenään virsi nro 250: 5-9. Nykykirjassa virsi on 262, "On hyvydessään Jumala jo meitä armahtanut". Se oli kirkkoherran valitsema virsi, joka piti yksinlaulaa ilman säestystä.

Klo 13.30 ponnasti mies pyöränsä selkään suunnaten kulkunsa kohti Auraa ja päiväkirjansa mukaan ehti Pöytyälle asti, ennen kun Turku-Lauttakylä -linja-auto poimi hänet kyytiinsä. Tulomatka Lauttakylä-Aura maksoi 27 markkaa, mutta lyhyemmästä paluumatkasta kuljettaja rahasti häneltä 70 markkaa! Joustavaa hinnoittelua! Mainitsen vielä päiväkirjan kertomana: "Lauttakylän rukoushuoneessa paluupäivän iltana klo 18 vietettiin hartaustilaisuus, jonka hoitivat teologian ylioppilas Otto Perko morsiamineen". Siis tuleva Tarvasjoen kirkkoherrapari vuosina 1935-1945.

Syyskuun alkupuolella Hannes Heikkilä soitti Emil Helkiön kotiin Lauttakylään kertoen, että kanttorivaalissa Arne Lehtonen oli saanut eniten ääniä ja hänet on valittu Tarvasjoen seurakunnan kanttoriksi vapusta 1.5. 1932 alkaen. Vaalin tulos: Arne Lehtonen 371, Mustamo 168 ja Osmo Hannus 29 ääntä, yhteensä 568 ääntä, neljannes äänioikeutetuista.

Arne hoiti Pieksämäellä virkaansa syksyn ja talven, kotiutui huhtikuun loppupuolella ja saapui hoitamaan uutta vakinaista kanttorintointiaan täällä toukokuun alusta 1932.

Avioliittoon Arne ja Liisi Helkiö vihittiin kesäkuun 12. päivänä 1932 Lauttakylässä.

Äitini Liisi muutti Tarvasjoelle heinäkuun alussa ja nuoripari asettui asumaan Horrisiin. Seurakunta oli ostanut suutari Eemeli Entolta talon kanttorin virka-asunoksi.

Aarnen musiikkitoiminnan ilmentymä oli laulun ja urkujensoiton lisäksi kuoro-toiminta. Hän oli perustanut Huittisten ja Nakkilan kirkkokuorot. Tarvasjoen seurakuntaan hän perusti vastaavan kuoron uudelleen elokuun alussa 1932. Hän johti myös Pieksämäen suojeluskunnan mieskuoroa. 1935 lähtien Arne käytti kirkkokuoron miehiä suojeluskunnan juhlissa, ja tätä kuoroa nimitettiin Tarvasjoen suo-

Tarvasjoen Laulu-Veikot, johtajana Arne Lehtonen. Kuva Olli Lehtonen.

jeluskunnan mieskuoroksi. Säilyneessä asiakirjassa Tarvasjoen Lotta Svärd-osaston puheenjohtaja Helmi Juvakoski tilasi kirjallisesti mieskuoron esiintymään osaston 20 -vuotisjuhlassa 1939. Sodan jälkeen mieskuoro perustettiin uudelleen 11.11.1950. Se toimi itsenäisenä ja riippumattomana aktiivisesti 10 vuoden ajan Tarvasjoen Laulu-Veikot nimellä. Miesten ja johtajan ikääntyminen ja sen mukanaan tuomat häirit johtivat toiminnan hiipumiseen 1960-luvun alkupuolella.

1938 Arne perusti kuuden miehen jousiyhtyeen. Arne Lehtonen johtaja ja sello, Allan Alkio ja Kaarlo Mäkinen I-viulu, Pentti Mäenpää II-viulu, Hannes Heikkilä III-viulu. Sota keskeytti ja vaikutuksillaan myös esti toiminnan uudel-

leen aloittamisen.

Kaksi vuotta tulonsa jälkeen Tarvasjoen kunnassa avautui kunnankirjurin virka. Arne oli havainnut lisäpennosten todellisen tarpeen perheen lapsiluvunkin kasvassa. Hän haki tointa, se hänelle suotiin, ja Helsingissä kolmen kuukauden kirjurin-kurssin jälkeen joulukuun 10:ntenä päivänä 1934 hän allekirjoitti ensimmäisen kunnallisasiakirjansa. Tätä tointa hän hoiti sivutoimisuksena 21.12. 1956 asti 22 vuotta.

Sota-aika oli tietysti kaikkien kohdalla uhrauksien, tuskan ja toivon viisi vuotta. Arne osallisti Tarvasjoen miesten kanssa sotatoimiin käsketyllä tavalla. Sankarihautausmaa viestitti riipaisevalla tavalla vapautemme hintaa. Kaikki kotikunnalle jääneet joutuivat tositoimiin pi-

Tarvasjoen Kirkko- ja lapsikuoro 1947. Kuva Olli Lehtonen.

Rippikoululukuva vuodelta 1942. Arne Lehtonen on päässyt sotasaيراalasta toipumislomalle ja mukaan konfirmaatioon. Kuva Olli Lehtonen.

Tarvasjoelta meijerialalle

Mielenkiintoni heräsi luettuani lehdestä "Perniön seudun joulu 2000" kauppaneuvos Jukka R. Heinon kirjoituksen Perniön meijeritoiminnasta. Siinä hän kirjoittaa: "Aikanaan kerrottiin, että Perniö ja Tarvasjoki olivat pitäjiä, joista oli lähtenyt eniten miehiä ja naisia meijeri-oppilaitoksiin." Kun viime kesänä sota-veteraanit ja tukijaosto tekivät retken Jokioisiin maitotalouden tutkimuslaitokseen, jonka piirissä meijerialan koulutus oli vuodesta 1930 pitkään toiminut, virisi keskustelu siitä kuinka moni tarvasjokelainen oli valinnut elämäntyökseen ammatin meijerissä. Jo lyhyen miettimisen jälkeen muistini nousi yli 20 nimeä.

Maidon jalostus meijereissä alkoi vasta

1850-luvulla ja laajeni varsinaiseksi meijeritoiminnaksi oikeastaan separaattorin keksimisen jälkeen 1880-luvulla, jolloin Juvan meijerikin Tarvasjoella aloitti toimintansa. Alkuaikojen kuorima-asemien hoitajana toimi Emilia Brunow ja meijerikkönä vuodesta 1895 toiminut Maria Kulkki tuli Paimiosta. Hänen jälkeensä isännöitsijänä toimi vuodesta 1907 Taavetti Ulmanen, joka tuli Pöytyältä. Seuraavista isännöitsijöistä Verner Virtanen ja Ferdinand Laine olivat syntyisin Liedosta ja Reino Rostamo Ruskolta. Meijerintyöntekijöistäkin vain eräät, kuten 42 vuoden päivätyön tehnyt Helmi Saarinen, olivat syntyisin Tarvasjoelta. Meijerin tultua jo 1910-luvulla harjoittelumeijeriksi se kou-

tääkseen yhteiskunnan rattaat pyörimässä. Liisi-äidille uskottiin kanttorin työ, joka varmaankin on ollut raskas tehtävä henkilölle, jonka soittotaito oli lähinnä harmoninsoiton harrastelu isänsä kamarissa. Onneksi hän sai paikkakuntalaisilta apua veisuissa ja erityisesti on mainittava isäni edeltäjän kanttori Vihtori (vaimo Lydyia) Heermanin tytär opettaja Alli Koskiranta, jonka ammattitaito jumalanpalvelusjärjestyksen hallitsemisessä takasi tilaisuuksien sujumisen.

Syntymäpäivälahjakseen 30.9. 1941 Arne haavoittui eturintamassa vaikeasti kasvovihin. Tärsyksessä menivät posket ja hampaat, mutta kanttoritoimelle hyödyllinen kieli säästy. Vamma tiesi tuskallisia kuukausia Helsingin sotasairaalassa. Kirurgi Faltinin taitavien operaatioiden tuloksena kahden vuoden aikana hän toipui niin, että alikersantti voitiin 40-vuotiaana komentaa jälleen rintamalle maata puolustamaan.

Sodan jälkeen kuudentoista vuoden Entolassa asumisen jälkeen 1948 kuntasektori vuodostaan tarjosi asunnon Tarvalasta, jolloin työmatkat lyhenivät mukavasti.

Tuossa naapurissa on Äijälän rintamamiestontti, jolle Arne alkoi ahkerasti kasvattaa puutarhaa. 1952 nousi ranta-sauna ja 1956 omakotitalo. Sen pystyttämiseksi saatoinkin minäkin olla mukana. Samoihin aikoihin hänen oli jätettävä kunnansihteerin työt.

Arne oli lapsena harrastanut partiotoimintaa kotikunnassaan Kiukaisten Metsäveikoissa, joka oli perustettu jo 1918. Näin saatu partiokiipinä iti ja eli hänessä koko elämän. Vihdoin 1956 hänen nuorisotoimintahaaveensa toteutui, kun seurakuntaan valittu nuori kirkkoherra Sakari Toivio lupautui perustettavan Tarvan Tapioiden lippukunnanjohtajaksi. Toivio hakeutui 1959 Pohjanmaalle Ylistaroon, jolloin Arne voi jo ottaa lippukunnanjohtajan työn ja vastuun harteilleen johtaen Tarvan Tapioita lähelle kuolemaansa asti. Kiinnostuksensa lapsityöhön hän usein kotona toi julki. Hän olisi mielellään toiminut myös opettajan ammatissa. Ehkä pieni korvas tuosta oli partion ohella myös seurakunnan lapsikuoro, jota hän monta vuotta harjoitti ja johti.

Eläkeikää ei Arne tuntunut tuntevan. Hän palveli Tarvasjoen seurakuntaa viimeisen kerran joulupäivänä 1971. Tapainpäivän jumalanpalvelus ja rukoushuonetapahtuma vietettiin hänen eroajisjuhlaan ja hän jäi eläkkeelle 31.12. 1971 39 vuoden 8 kuukauden palvelun jälkeen 68 vuoden ja 3 kuukauden ikäisenä. Hän harjoitti kanttorinammattia kaikkiaan 43 vuotta 7 kuukautta. Hänen edeltäjänsä Vihtori Heerman osoitti tietä palvelemalla tätä seurakuntaa aikaisemmat 40 vuotta.

Kahden ja puolen kuukauden kulluttua Arne kuoli mahasyövän murtamana 13.3. 1972.

Vielä yksi sitaatti Aarnen kirjeistä: "On se riemu saada omistaa sellainen aarre taivaassa, johon ei mitään tämän maailman rikkautta voi verrata. Kunpa osaisimme säilyttää tämän perintöosan, joka meille kaikille on annettu Jeesuksessa Kristuksessa."

Veljekset Yrjö ja Vilho Sipilä. Kuva Risto Sipilä.

Meijeri Oy:n isännöitsijänä ja vuodesta 1957 Valion Äänekosken meijerin johtajana. Äänekoskella hän uudisti koko Keski-Suomen meijeritoiminnan alueellaan. Eläkkeelle Vilho Sipilä jäi 1976.

Toinen suku, josta oli aktiivisesti lähdeetty meijerialalle oli Scharlinin Juvalta. Ensiksi vuonna 1900 syntynyt Laura Sanka (Scharlin) valmistui meijeriköksi 1920-luvulla ja teki pitkän päivätyön Auran Osuusmeijerissä. Tämä tarmokas nainen mainitaan monen meijeriharjoittelijapolven kasvattajana. Hänen nuorempi veljensä Toivo (synt. 1911) aloitti harjoittelunsa, kuten muutkin suvun jäsenet, Tarvasjoen-Marttilan Meijeri Oy:ssä ja erikoistui koneenkäyttäjäksi Salon Seudun Osuusmeijerissä 1930-luvulla. Sieltä hän siirtyi Piikkiön Osuusmeijeriin, jossa hän toimi meijerin lopettamiseen asti.

Heidän veljenpoikansa Pekka ja Veikko Vainio kouluttivat itsensä meijerialalle. Vuonna 1921 syntynyt Pekka oli juuri valmistunut koneenhoitajaksi, kun hän joutui sotaan ja kaatui Maaselässä 1941 vasta 20-vuotiaana. Veljistä 1919 syntynyt Veikko oli valmistunut isännöitsijäksi, mutta joutui myös sotaan kuollessa sotasaaralassa 1944. Hänen vaimonsa Liisa o.s. Jaakkola oli harjoitellut myös Tarvasjoella ja valmistuttuaan meijeriköksi teki elämäntyön Turun maidontarkastuslaitoksella, kuten kolmannen veljen Taunon vaimo Annikki o.s. Heinilä.

Myös Mäentaan Jännärin perheestä lähti tytär ja poika meijerialalle. Taimi Jännäri oli käynyt meijerikoulun valmistuen hyväksi voinvalmistajaksi. Sotavuosien jälkeen hän toimi mm. Etelä-Someron ja Samatkan meijereissä. Häntä kaksi vuotta nuorempi Urho Jännäri lähti sodasta vapauduttuaan meijeriharjoittelijaksi ja vuonna 1946 meijeripistoon. Valmistuttuaan hän aloitti työt Sauvo-Karunan meijerissä, mistä siirtyi Hajalan Osuusmeijeriin isännöitsijäksi 1949 ja Metsämaan meijeriin 1956. Täältä hän tuli Kalannin meijerin isännöitsijäksi vuonna 1969. Meijerikeskityksen jälkeen hän toimi vaativan Vakka-Suomen Osuusmeijerin johtajan tehtävässä eläkkeelle siirtymiseensä vuoteen 1984 asti.

Tuorilan Vuorelan poika Vilho Salminen oli valmistunut meijerin isännöitsijäksi vähän ennen sotaa. Vuonna 1916 syntyneenä hän joutui myös molempiin sotiin haavoittuen hyökkäysvaiheessa elokuussa 1941 Vieljärvellä, niin että sota hänen kohdallaan loppui siihen. Hän toimi Valion vuokraaman Paattisten Osuusmeijerin isännöitsijänä sen loppumiseen vuoteen 1958 asti. Hänen johdolla valmistettiin Paattisilla Valion suosittua Turunmaa-juustoa. Paattisten meijeristä hän siirtyi Nousiaisten Osuusmeijerin isännöitsijäksi, kunnes Maito-Auran perustamisen yhteydessä Nousiainen liittyi siihen 1971 ja Salminen jäi tuolloin eläkkeelle.

Vuonna 1918 Liedonperässä syntynyt Jaakko Kylänpää koki talvisodan kovat taistelut Tarvasjoen komppaniassa 1./JR 14 ja jatkosodassa joukkueenjohtajana 14./JR 35. Siviiliin päästyään ja meijerin isännöitsijäksi valmistuttuaan hän toimi isännöitsijänä Kuusjoen ja Kyrön Osuusmeijereissä. Sen jälkeen hän teki pitkän työuran Elannon Helsingin meijerissä. Suuri-

lassa vuonna 1925 syntynyt Kaarlo Verho ehti myös jatkosodan koviin ratkaisutaiseluihin Maaselkään ja Ihantalaan. Käytyään meijeriopiston Urho Jännärin opiskelutoverina hän toimi isännöitsijänä mm. Somerolla ja Kuusjoen Raatalan meijerissä. Hän vaihtoi myöhemmin kuitenkin meijerialan kauppiaan ammattiin.

Helmi Saarisen veli, Juvalla 1920 syntynyt, Martti Saarinen oli myös sodan raskaasti kokenutta sukupolvea. Jatkosodassa hän oli haavoittunut kahdesti. Sodan loputtua hän koulutettiin meijerin koneenhoitajaksi. Aluksi hän toimi Tarvasjoen meijerin koneenkäyttäjänä. Sen jälkeen hän teki pitkän päivätyön Lappeenrannan Ympäristön Osuusmeijerin tekniikasta vastaavana ammattimiehenä. Meijeri oli alueensa suurin juustojen, maitonesteiden, voin ja maitojauheen valmistaja.

Yksi vanhimmista tällä hetkellä elävistä meijerialan Tarvasjoella syntyneistä ammatti-ihmisistä on vuonna 1909 syntynyt meijerikkö Tyyne Perttunen Jauholaasta. Oltuaan ensin Suomusjärven ja Mellilän meijereissä hän teki pitkän työuran Laitilan Osuusmeijerin meijeristään. Tarkkana ja vaativana harjoittelijoiden ohjaajana hänen tiukkuuttaan vähän arvosteltiin, mutta jälkeen päin siitä tuli runsaasti kiitosta, kun hyvät opit olivat tuoneet hedelmää.

Jatkosodan loppuvuodet kokeneista vuonna 1925 syntyneistä Tarvasjoen miehistä vielä kaksi valmistui rauhan tultua meijerialalle. He olivat Veikko Lehtinen ja Viljo Ilmari Haapanen Alikulmalta. Veikko Lehtinen toimi ensin Turengin ja Limingan Osuusmeijereissä, kunnes hänestä tuli pitkäaikainen Siikaisten Osuusmeijerin isännöitsijä. Ilmari Haapanen taas valmistui juustomestariksi ja suoritti elämäntyönsä Lapissa Valion Ylitornion Nuottiorannan meijerin juustolan juustomestarina. Hän koki sodan jälkeisen Lapin karjatalouden rajun nousun, mutta myös maatalouden vaikeudet jatkossa ja maitomäärien vähenemisestä johtuneen jalostuksen siirtymisen etelämmäksi. Hänen kahdeksasta lapsesta kolme poikaa on jatkanut isänsä ammatinalaa.

1950-luvulla meijerialalle koulututtu Minne Laineen innoittamana Sakari Kalliola. Valmistuttuaan Jokioisista hän meni Toijalan Osuusmeijeriin ylimeijeristiksi. Meijerien fuusioituessa 1955 työnantajaksi tuli Hämeen Osuusmeijeri Valkeakoskella. Sieltä matka jatkui Tampereen Tammelan yksityismeijerin kautta Punkalaitumen Kartanonmaan Osuusmeijeriin isännöitsijäksi. Kun tämäkin meijeri vuonna 1968 liittyi Osuuskuunta Esan Maitoon Huittisissa, siirtyivät Kalliolat Helsinkiin. Täällä Sakari Kalliola toimi sulatejuustolassa ja vaimo Helli ryhtyi koulutuksensa mukaisesti juuston arvostelijaksi. Näin Helsingissä tuli heille työmaa eläkepäiviin asti.

Liedonperästä lähti meijeriharjoittelijaksi 1950-luvun alussa Matti Vaari. Käytyään Jokioisten maitotalousopiston hän tuli ensin Raision Tehtaiden palvelukseen. Saatuaan paikan 1960 Tuottajain Maidon Myrskylän meijerin isännöitsijänä hän teki ammattityötään siellä. Varhainen kuolema vuonna 1975 päätti hänen elämänsä vain 39-vuotiaana, kun hänet juuri oli valittu Kiteen Osuusmeijerin johtajaksi.

Meijeriopiston siirryttyä 1954 Hämeenlinnaan sen ensimmäiseltä kurssilta valmistui Saini Tuomi o.s. Savolainen Tarvasjoelta. Hänen työnantajansa oli ensiksi Kuhmoisten Osuusmeijeri, josta hän siirtyi Pudasjärven Osuusmeijeriin. Täältä työpaikka vaihtui Turun Valion kautta Valion Vaaralan laitoksiin 1972. Vaaralassa työ jatkui 20 vuotta eläkkeelle siirtymiseen asti. Myös 1930-luvulla Tarvasjoella syntyneistä Anni Norri ja Irma Takala o.s. Aaltonen valmistuivat meijerikoulusta samoihin aikoihin. Anni Norri aloitti Metsämaan Osuusmeijerissä ja jatkoi Someron meijerissä eläkkeelle asti. Irma Takala taas toimi Mellilän ja Perniön Ylönkylän meijereissä sekä pisimpään Suomusjärven Osuusmeijerissä.

Liedonperästä lähti meijerialalle neljä sotavuosina syntynyttä nuorta 1960-luvun alussa. Heistä Reino Tapani keskikoulun ja maitotalousopiston käytyään aloitti Helsingissä Elannon meijerillä vuonna 1964. Täältä hän siirtyi Valioon meijerin käyttöpäälliköksi ja 1972 Valion pääkonttoriin maito-osastolle. Työalana oli raaka-aineen ohjaus ja meijerien väliset sopimukset. Vuonna 1989 Reino Tapani valittiin osuuskuunta Maito-Auran toimitusjohtajaksi. Hänen johtaja-aikanaan Maito-Aura kasvoi koko Lounais-Suomen kattavaksi osuuskunnaksi, joka kuitenkin Valion keskityksen takia joutui luopumaan itsenäisestä meijeritoiminnasta. Reino Tapani jäi eläkkeelle vuonna 1999.

Tapanin naapurista Ilkka Rönneä lähti myös meijerikouluun ja sai valmistuttuaan vuonna 1967 ylimeijeristin toimen Nilsin Osuusmeijeristä. Nilsistä tulikin hänen pysyvä työnantajansa, sillä hän toimi siellä tuotantopäällikkönä meijeritoiminnan Nilsillä loppumiseen, vuoteen 1996 asti. Koko maakunnan kattavan Osuuskuunta Promilkin perustamisen jälkeen Ilkka siirtyi eläkkeelle. Ilkan veli Simo ei alunperin aikonut meijerialalle, mutta valmistuttuaan merkonomiksi hän vuonna 1967 pääsi Lounais-Hämeen Osuusmeijeriin taloudenhoitajaksi. Forsasta hän siirtyi Valkeakoskelle Hämeen Osuusmeijeriin talouspäälliköksi. Valkeakoskelta Simo valittiin Osuuskuunta Poh-

jolan Maidon talousjohtajaksi Haapavedelle. Pohjolan Maidosta kasvoi Pohjois-Pohjanmaan ja koko Suomenkin suurimpia maidonjalostuslaitoksia voi- ja maitojauhetehtaalla ja suurjuustolalla. Sen vastaanottama maitomäärä nousi 100 miljoonaa litraan. Valion meijerien keskityksessä Haapavedenkin toiminta fuusioitiin ja Simon työ siirtyi Maitotalosteen kautta Seinäjoelle ja sieltä Valion pääkonttoriin Helsinkiin, jossa hän nyt toimii Valion henkilöstöpäällikkönä hoitaen myös kiinteistöasioita.

Liedonperän kylältä lähti meijerikouluun 1960-luvun alussa myös Sinikka Uusitupa. Meijeristiksi valmistuttuaan hänen työuransa jatkui Osuuskuunta Maito-Aurassa eläkepäiviin asti. Ritva Saari Horrisista tuli meijerikoulun käytyään meijeristiksi Tarvasjoen meijeriin ja meijerin loppumisen jälkeen vuodesta 1974 toimi koko lopun ammattikautensa Maito-Aurassa.

Viimeisimpänä meijerialan lienee Tarvasjoelta valinnut Tapani Mäkinen. Valmistuttuaan Hämeenlinnan maitotalousopistosta meijeriteknikoksi 1983 hän sai heti 1984 työpaikan Maito-Auran pakkausosastolla. Sen johtajan toimesta hän meijeritoiminnan Turussa loputtua siirtyi viime lokakuussa tuotelinjavastaavaksi Valion Herajoen meijeriin Riihimelle.

Näin siis varsin moni tarvasjokelainen on vuosikymmenien aikana valinnut elämäntyökseen maidonjalostuksen ja varmasti joukosta on eräitä jäänyt pois. Tarvasjoella on ollut edellä kerrottujen lisäksi useita perheenmääntä, jotka meijerialalle opiskelleina kävivät työssä lähiseudun paikallismeiijereissä, kun niitä vielä oli toiminnassa. Kehitys on vuosien kuluessa johtanut meijereissäkin yhä suurempiin yksiköihin ja koko maakunnassa ei nyt ole yhtään meijeriä. Näin myös mahdollisuus saada työpaikka maidonjalostuksen piiristä on yhä harvemmalla tiedossa. Mikä on tulevaisuus, sitä emme varmuudella tiedä? Se joka elää, ehkä näkee.

Tietoja koonnut
Kalervo Mäkinen

Joulu rintamalla

Joulu juhlista jaloin oli varmaan niillekin, jotka nuoruudessaan joutuivat sitä viettämään kaukana Karjalan korpimaisemissa isänmaataan vartioiden. Eikä vain yhtä joulua, vaan monet useampiakin ja monenlaisten kaverien kanssa. Varmaan on noista jouluista vieraalla maalla jäänyt eläviä ja voimakkaita muistoja, jotka aika on muokannut omaan arvoonsa. Lienee niin, että ne jotka muistelevat joulua etulinjan korusssa, kokevat sen muistoissaan enemmänkin tunneperäisesti. Sota oli sotaa, eikä jokapäiväiset puuhailut ja vartiot joulunakaan miksikään muuttuneet. Yöt olivat pimeitä ja pitkiä. Ulkona riitti vartioimista. Kun tuli vartiovuoro, ei ollut mikään ilo pukea raskasta ja usein kosteaa manttelia päällensä ja märkiä saappaita jalkaan. Pakko vain oli lähteä vartioon etummaisiiin pesäkkeisiin kahdeksi tunniksi kerrallaan, joskus useammankin kerran yön aikana.

Jouluaattona sauna oli lämmitetty ja löytyä lyötiin. Sauna oli aina rintamaloissa korusauna ja samoin rakennettu kuin asuttavat korusutkin. Se oli maahan kaivettu. Seinät olivat halkaistua riukua tai vanhaa lautaa, jos sitä oli jostain löytynyt. Kattona oli pari hirsikertaa tuoretta Karjalan mäntyä, joiden päällä havut ja kiviä ja maata. Kiukaat tietysti olivat vähän muurarinna mallia ja tehty savut sisälle periaatteella.

Se joulusauna, jota tässä nyt muistelen, on jäänyt erikoisesti mieleen siksi, että sieltä ei kunnan löylyjä saanut. Käryä ja höyryä oli sitäkin enemmän ja vielä vetäkin. Vettä siksi, että ulkona oli lauha suoja sää. Korusun katto vuosi. Osittain se johtui edellä kulpeneiden löylyistä. Kattolla ollut lumi alkoi siksi sulaa ja vesi

tuli tipottain läpi hatarien kattorakenteiden, välillä oikein loristenkin. Eipä ollut vaikeuksia pesemisen kanssa, kun oli suihkua kerrakseen. Pehmeää vettä tuli sopivan raikkaana. Silloin kylmää pesuvettä ei sopinut valitellakaan, kun edes sitä sai. Lämpimän veden saannissa oli aina vaikeuksia. Meillä oli useasti kyllä pata saunan edessä kivien päällä. Usein vain oli loppu kylmä vesi ja kuivat polttopuut, vieläpä molemmat.

Saunomisen ajaksi vaatteet oli jätettävä ulos, usein miten hanteen. Eräät löysivät lähipuuden alimpia oksia vaatepuiksi. Sieltä ne myös oli puettava saunomisen jälkeen päälle ulkona, vaikka olisi ollut kuinka kylmä viima. Oli eräitä joilla ei ollut kiirettä vaatettamisen kanssa, vaan alasti kuivatvat. Liekö se sitten ollut terveellistä. Karaisi se ainakin.

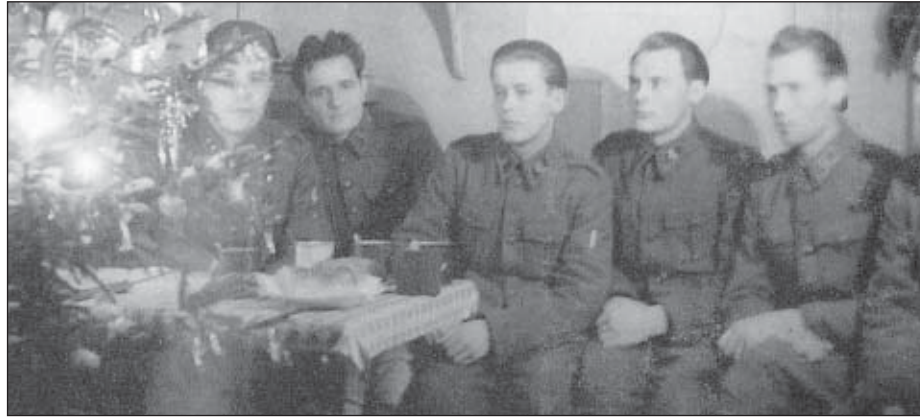
Tuo joulu oli hyvin luminen, mutta joulun aluspäivinä vallinnut lauha sää teki täysin vesikelin. Korusujen tasaiset katot vuotivat vähän joka puolella sisälle kirkasta puurovettä. Ilma oli sisällä hyvin kosteaa ja muuttui höyryksi kaminan koko ajan punoittaessa ja antaessa suoista lämpöä, joka ei kuitenkaan pystynyt ilmaa kuivaamaan. Korusun laverilla maata vettä hiljalleen tippui niskaan ja kaikki vaatteet olivat kosteita. Emme olleet ihan tasa-arvoisia, sillä toisille tuli vettä enemmän niskaan, toisilla taas oli kuivempaa. Monen olikin pakko rakentaa kohdalleen sisäkattoa leipälaatikoista tai muusta vettä pitävästä. Näin korusun katto oli kirjava.

Elämää elimme ulkoisilta puitteilta kuin säästöliekillä, vaikka nyt olikin joulu. Joulumieltä sentään oli. Kuusi oli tuotu korusun käytävälle ja siihen löytyi josta-

kin muutama kynttilä ihanasti tuikkimaan. Jostakin kiiltävästä paperista oli saatu tähtikin latvaan loistamaan. Paketteja oli saapunut vähän jokaiselle ja kirjeitä kotirintamalta. Armeijan tarjoama joulupuurokin maistui hyvältä.

Pyhät lähestyivät jo loppuaan, kun sotilaspastori ehti meidän korsulle. Joululauluja laulettiin koko sydämeistä, kuunneltiin pastorin puhe ja hartaitakin osattiin olla, kun oli tuo hetki. Tapaninpäivänä alkoi ilma pakastua ja tuli lumimyrsky. Illan hämärtyessä oli mentävä lumitöihin, sillä vartiopaikat ja juoksuhaudat vaativat aukaisua. Kyyryssä kaivaen lumenluonti oli luotisateessakin juoksuhaudoissa turvallista. Tuohon tapaninpäivään jäi kuitenkin muistona yksi surullinen tapaus.

Joukkueeseen oli juuri hiljan tullut uusia täydennysmiehiä koulutuskeskuksesta. Nuoria poikia, toiset arkoja, toiset vielä rohkeutta pullollaan. Heidän täytyi näyttää meille ”vanhoille”, että eihän tänne olla tultu pelkäämään, eikä pienistä säi-

Jouluaatto Vienan kanavalla 1942. Niilo Suomi toinen vas. Kuva veteraanien arkisto, Vieno Nurmi.

kähdetä. Meidänkin korsuun ilmoitautui nuori turkulainen, Mutkala nimeltään. Jo esittelyssä hän osoittautui täysin pelkoa vailla olevaksi mieheksi. Sen hän osoitti myös karskeilla puheillaan.

Muiden mukana Mutkala oli myös lumenluonnissa aivan etummaisissa asemissa illan jo hämärtyessä. Hän alkoikin

luoda lunta aivan pahimmista paikoista, jossa täytyi työskennellä seisten ja puolittain näkyvissä. Näin hän tarjosi maalin vihollisen aina valppaille tarkka-ampujille. Vihollinen alkoikin heti suunnata tarkat kiikariaseensa häntä kohden ja luodit alkoivat harvakseen viuhkia häntä molemmin puolin. Miespä ei tätä ottanut

pahakseen, vaan jatkoi luontiaan. Hän katsoi, että linjojen väliä oli 150-200 metriä ja ilta nopeasti hämärtyi. Mutkala ryhtyi toisten kauhuksi jopa leikkimään ja näytteli lapiolla ”vinkkaria” kummalta puolelta kulloinkin hän tunsu luodin viukuen ohi menevän. Kauaa ei hänen kuitenkään tarvinnut näytellä, sillä tahtoen tai tahtomattaan yksi luoti tuli ja lävisti hänen nuoren ja komean rintansa.

Lääkintämiehet tulivat nopeasti paikalle ja toivat pojan paareilla korsuun. Siellä ei hän vielä toivottoman huonolta näyttännyt, mutta matkalla sotasairaalan apua kohti hän sai kuitenkin nimensä sankarivainajien luetteloon ja hautansa Turun sankarihautaan. Jälkeenjääneet jäivät miettimään hänen lähtönsä turhuutta ja mitä varten hän rintamalle oli tullut. Näin jäi historiaan sekin joulu, yksi maamme vaikeimmista jouluisista. Se oli todella valon ja toivon juhla kuolemanvarjon maassa.

Niilo Kujanpää

Äitini, soteleski

Äiti ja isä yhteiskuvassa sotaan lähdön tunnelmissa Kenttätuvalla 22.6.1941. Kuva Seija Blomqvist.

Isä lomalla juhannuksen aikaan 1942. Minäkin olen jo kuvassa mukana. Kuva Seija Blomqvist.

Äiti ja minä isän sankarihaudalla 24.6.1944. Kuva Seija Blomqvist.

Viime sodissa kaatuneiden sankarivainajien leskistä on elossa enää vain muutamia. Tarvasjoen sankarihautaan siunattujen vaimoja lienee elossa kolme ja Tarvasjoella asuu pitäjään tulleita entisiä soteleskia kaksi. Äitini Taimi Suomi os. Järvinen on yksi niistä joiden mies lepää Tarvasjoen sankarihaudassa. Tällainen on hänen elämän tarinansa.

Äitini ja isäni Niilo Suomi olivat naapurusten lapsia. Äidin kotona oli kauppa ja hänen isänsä toimi myös autoilijana. Isäni koti Eskola oli maatila ja isoisäni oli myös taitava puuseppä, tehden mm. paljon sukasia myytäväksi asti. Isäni oli perinyt taitavan puuseppän lahjat ja ennen sotaa hän perustikin verstaan Paimioon, jossa he yhdessä setäni Aarnen kanssa tekivät huonekaluja ja mm. Paimion parantolaan paljon männystä tehtyjä kaapistoja.

Vanhempani menivät naimisiin juhanusaattona 1939. Häät vietettiin Järvisellä ja tarkoitus oli muuttaa Paimioon vuoden lopulla. Talvisota muutti kuitenkin kaikki suunnitelmat. Eskolassa oli seitsemän poikaa. Veljeksistä kuusi joutui jo talvisotaan ja nuorin heidän lisäksi lähti vapaaehtoisena jatkosotaan. Heistä setäni Arvo kaatui Viipurissa talvisodan viimeisissä taisteluissa ja hänet haudattiin Tarvasjoen sankarihautaan poissaolevana. Hänen vaimonsa Kaarina oli perheen ensimmäinen soteleski. Hänkin eli pitkän elämän kuoleen viime lokakuussa 94-vuotiaana.

Talvisotaan lähdön tunnelmista äitini muistaa öisen matkan Auran asemalle. Miehet olivat lähteneet Tarvasjoelta jo 8.10.1939 Turkuun, jossa he olivat 14.10. asti. Silloin he lähtivät Kannasta kohti illalla kello 20 aikaan. Äitini oli saanut isältä tiedon, että juna ohittaessaan Auran pysähtyy iltayöstä. Hän oli laittanut valmiiksi paketin, jota hän lähti illan pimeydessä viemään Auraan. Metsämatkalla jokin lintu, ilmeisesti pöllö seurasi häntä lentäen perässä puusta puuhun. Se tuntui pahan enteeltä. Hän odotti asemalla junan tuloa, joka hitaasti puksuttaen saapuikin, mutta jatkoi matkaansa ohi Auran ja py-

sähtyi vasta Kyrössä. Pettyneenä oli lähdeittävä yöstä myöden kotiin.

Talvisodan loputtua ja isän päästyä siiviliin perhe asui Eskolan kamarissa, jossa minä synnyin maaliskuussa 1941. Pian sen jälkeen alkoi jatkosota. Siitä viikon ajasta, jonka Tarvasjoen komppania vietti Kenttätuvalla ennen sotaan lähtöä, on monia valokuvia, joissa miehiään katsomaan tulleet vaimot on samassa kuvassa lähi kallioilla. Isästä ja äidistä on sellainen kuva. Seuraavissa valokuva-albumin kuvissa olen minäkin jo mukana. Eräs on otettu isän ollessa lomalla kesällä 1942 Eskolan syreenien kukkiessa.

Albumissa on kuvia myös isästä sodassa. Isä oli haavoittunut hyökkäysvaiheen aikana Villavaarassa syyskuussa 1941 ja haavoittumisesta toivuttuaan palasi rintamalle vasta joulun jälkeen. Rintamakuvat kertovat rauhallisemmasta vaiheesta: puhdetöistä, shakinpeluusta tai lumisesta talvipäivästä. Omia kuvia on Suurilan Vantaalta, jossa äitini kanssa asuimme jatkosodan ajan. Seuraavat kuvat ovatkin sitten sankarihautajaisista.

Isäni oli kaatunut 5.6.1944. Hän oli kovan taistelupäivän iltana, korsuun tultuaan siirtänyt huolimattomasti jätettyä konepistoolia telineeseen ja aseenn yllättäen lauettua hän oli kuollut sen luoteihin. Tiedon tultua Tarvasjoelle kirkkoherra Otto Perko tuli tuomaan suruviestiä Eskolaan. Äitini oli kanssani lähtenyt setänsä luokse Anttilaan ja oli siksi poissa Eskolasta. Äidin isä Iisakki Järvinen sai myös tällä välin tiedon isän kaatumisesta ja lähti tuomaan viestiä perässämme Anttilaan. Leikein pihalla isoisän tullessa. Hän oli hyvin liikuttunut ja alkoi minulle kolmivuotiaalle kertomaan suruviestiään. Sen sanominen ainoalle tyttarelle oli liian kova paikka ja minulle puhuttuaan hän pyörähti ympäri ja lähti kotiin. Kun kerroin äidille isoisän surullisista puheista, hän heti aavisti

surusanoman todellisuuden ja palasimme kiireesti Eskolaan, josta kirkkoherra jo oli poistunut.

Ruumis tuli varsin nopeasti Auran asemalle, josta isoisäni Kustaa Suomi tuli sen hevoskyydillä noutamaan. Äitini, joka oli mukana arkkua hakemassa kertoo, että arkkua oli asemalle saapunut useita, jotka oli peitetty peitteillä. Areä asemamies tuli paikalle, kun äiti peittojen alta etsi miehensä arkkua, mutta kuultuaan kenen arkkua etsittiin lähti pois. Eskolassa arkkua vielä avattiin ja vietiin jääsaavien päälle odottamaan hautajaisia. Niihin valmistu- en äitini verhosi karun arkun hääpukunsa pitkällä hunnulla, joka peitti sen valkealla vaipallaan.

Sankarihautajaiset olivat juhannuksena. Tasan viisi vuotta oli kulunut heidän häistään tuona päivänä ja samoin kolme vuotta isän jatkosotaan lähdöstä Tarvasjoelta. Äiti oli niin surun murtama, ettei hän muista hautajaisista juuri mitään. Ainoa mieleen jäänyt oli Väinö Vastamäen lämmin puhe haudalla. Häneltä itseltä oli kaatunut kaksi poikaa ja ehkä itse syvän surun kokeneena hän osasi lohduttaa muitakin. Surujuhlaa vietettiin Eskolassa. Elettiin Suomen historian kohtalon hetkiä. Venäläiset olivat jo vallanneet Viipurin ja kovin taisteluun olivat isän neljä veljeä vielä maattamme puolustamassa. Vain Aarne ja Eino olivat päässeet lyhyelle lomalle veljensä hautajaisiin.

Äitini oli nyt soteleski, yksi monien joukossa, ja minä sotaorpo. Äidillä ei ollut ammattia ja ainoat tulot eläkkeen lisäksi tulivat kokinapulaisen palkoista juhlissa ja niissä tarjoilusta. Me asuimme ensin Eskolassa, josta muutimme äidin kodin peräkamariin, josta kauppa oli siirtynyt uusiin tiloihin. Äiti pääsi soteleskille tarkoitettuun ompeluehdistykseen Vilpulaan, mutta silmänsairaus keskeytti opiskelun.

Heti sodan jälkeen minut olisi lähetetty sotalapseksi Ruotsiin, mutta siihen ei äitini suostunut. Sijaisperhekin olisi heti löytynyt, sillä Frits Sterner Överlidasta olisi ottanut minut tytökseen. Hänellä oli jo suomalainen oppoipoika Pauli, joka myös olisi kaivannut sisarta. Kun minua ei lähetetty, tehtaanjohtaja Sterner ryhtyi minulle sotalapsemiksi ja me olimme paljon yhteydessä. Näin minä sain aloittaa koulun Tarvasjoella, jossa juuri aloitti koulu Horrisissa. Näin koulumatkani lyheni puoleen.

Pitäjänskokki Suoma Saaren opissa äiti oppi taitavaksi talousihmiseksi. Kun muuttimme Lietoon, hän toimi itsenäisesti kokkina ja sai keittäjän toimet ensin vanhainkodissa ja sitten koulussa. Vuonna 1973 hän tuli töihin kanssani Ruotsin laivoille ja siellä hän toimi kylmäkakkona kymmenen vuotta eläkkeelle siirtymiseen asti.

Moni on ihmetellyt, miksi ei äiti ole uudelleen avioitunut, sillä hänen tapaiselleen iloiselle ja vilkkaalle naiselle olisi varmaan ollut ottajia. Äiti on kuitenkin aina sanonut, että hänellä oli niin hyvä mies, että se riittää. Utta hän ei ota. Useimmat sotelesket avioituivat. Maaseudulla heillä ei ollut mitään yhteyden pitoa. Kaatuneiden omaiset ry, yhdistyksenä toimi vain Turussa. Niiden lomakotiin Marielundiin Kaksikerrassa ilmoitettiin pääsevän vain lesket, joilla oli vähintään kaksi lasta. Näin sielläkään emme olleet. Liedossa äiti on osallistunut sotainvalidien toimintaan aktiivisesti. Hän on järjestänyt monet juhlat ja hankkinut lahjoituksia. Invalidien Kustavin Kalliorantaan hän teki paljon tekstiilejä ja tuki muutenkin toimintaa siellä.

Vähissä alkavat olla viime sotien sotelesket, he jotka miestensä ohella antoivat raskaan uhrin isämaalle. Sotiemme veteraanit nauttivat tänä päivänä ansaittua arvostusta Suomessamme. Soteleskistä ja meistä isäämme kaipaavista sotaorvoista vain harvoin puhutaan ja muistetaan.

Seija Blomqvist.